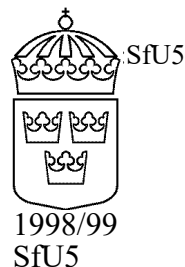

Socialförsäkringsutskottets betänkande

1998/99:SfU5

Migration och asylpolitik

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande regeringens skrivelse 1998/99:9 Migration och asylpolitik (förutom avsnitt 7 som behandlats i bet. 1998/99:SfU2) samt en motion som väckts med anledning av skrivelsen. Dessutom behandlas ett stort antal motioner från den allmänna motionstiden år 1998 som rör invandrings- och flyktingfrågor. Ett motionsyrkande, som rör asylsökande barns och ungdomars rätt till samma skolundervisning som svenska barn, har remissbehandlats.

Regeringen redovisar i skrivelsen den svenska migrations- och asylpolitiken samt invandringen till Sverige. Redovisningen avser i huvudsak år 1997. I vissa avseenden, bl.a. förslag från Europeiska kommissionen på asylområdet, redovisas också utvecklingen under år 1998. Vidare beskrivs migrations- och flyktingsituationen i världen samt Sveriges roll i Europasamarbetet och i det internationella samarbetet i övrigt.

I betänkandet föreslår utskottet med anledning av olika motionsyrkanden tre tillkännagivanden till regeringen. Utskottet anser att det bör göras en utvärdering av de bestämmelser i utlänningslagen som reglerar anhörigas invandring utanför kärnfamiljen och som trädde i kraft den 1 januari 1997. Denna utredning bör ske skyndsamt. I utvärderingen bör uppmärksammas speciellt udda och ömmande fall liksom även sista länken-fall och andra speciella anknytningar. Vidare föreslår utskottet en utredning av de bestämmelser om människosmuggling som trädde i kraft den 1 juli 1994 och den 1 januari 1997. Utredningen skall bl.a. omfatta en kartläggning av hur många gripanden som gjorts, analys av innehållet i de domar som avkunnats samt hur många som dömts. Vidare skall effekterna av rekvisitet "vinstsyfte" analyseras. Slutligen föreslår utskottet en kartläggning av hur många asylsökande ungdomar som utnyttjar den svenska skolundervisning som står till buds, vilka resurser som behövs för att dessa skall kunna tillgodogöra sig en gymnasial undervisning samt kostnaderna härför. Kartläggningen skall också omfatta orsaker till att undervisning inte utnyttjas.

Övriga motioner avstyrks. Utskottet föreslår också att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

Till betänkandet har fogats 28 reservationer och 4 särskilda yttranden.

Regeringen har till riksdagen överlämnat skrivelse 1998/99:9 Migration och asylpolitik.

Skrivelsen behandlas delvis i detta betänkande och även i betänkande 1998/99:SfU2 Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar m.m.

Motionerna

Motion väckt med anledning av skrivelsen

1998/99:Sf1 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige i EU kraftfullt skall verka för en solidarisk och human flyktingpolitik,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förutsättningarna för avvisning till ett första asylland,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hänvisning till s.k. inre flyktalternativ,

4. att riksdagen beslutar att 3 kap. 2 § utlänningslagen skall tillföras ett nytt andra stycke med följande lydelse: Med förföljelse avses allvarliga kränkningar av utlänningsens mänskliga rättigheter såsom de definierats i de konventioner i detta ämne som Sverige tillträtt och som anges i bilaga till utlänningslagen,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om breddning av flyktingkonventionens tolkning så att välgrundad fruktan för förföljelse på grund av kön eller homosexualitet inkluderas i flyktingbegreppet,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen bör ge Statens invandrarverk i uppdrag att utarbeta riktlinjer för tillämpning av skyddsregeln med anledning av förföljelse på grund av kön eller homosexualitet,

7. att riksdagen hos regeringen begär tillsättande av en utredning med uppgift att föreslå förändringar av sekretesslagen för att stärka sekretessen till skydd för den enskilde i samband med ambassadutredningar i asylärenden,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förhållandet mellan utlänningslagen och annan lagstiftning som rör enskilda,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om anteckning av ej styrkt identitet i främlingspass och resedokument,

13. att riksdagen hos regeringen begär förslag om sådan ändring av utlänningslagen att den asylsökande som inte inom två år från ansökan fått ett lagakraftvunnet avvisningsbeslut som också verkställts skall beviljas uppehållstillstånd om det inte föreligger synnerliga skäl häremot eller den asylsökande själv medverkat till tidsutdräkten,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utfärdandet av en tidsbegränsad förordning för att hjälpa kvinnor

som misshandlats i ett förhållande medan uppskjuten invandringsprövning pågår,

15. att riksdagen hos regeringen begär tillsättandet av en parlamentarisk utredning med uppgift att föreslå ändringar i reglerna beträffande anhöriginvandring för att komma till rätta med de inhumana konsekvenserna av 1997 års ändringar i utlänningslagen.

Motioner väckta under allmänna motionstiden 1998

1998/99:Sf601 av Sten Andersson (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en redovisning av de totala kostnaderna och intäkterna för asyl- och flyktingpolitiken från 1985 i enlighet med vad som anförts i motionen.

1998/99:Sf603 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring att överklagandemöjligheten i asylärenden utformas så att reell likhet inför lagen gäller inom rättssystemet i enlighet med vad som anförts i motionen.

1998/99:Sf604 av Sten Andersson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige fortsättningsvis ansluter sig till en asyl- och flyktingpolitik som harmoniserar med övriga EU-länders flyktingpolitik.

1998/99:Sf605 av Ingvar Eriksson och Ola Karlsson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utvisningsbeslut skall verkställas efter det att de sammanlagda fängelsestraffen avtjänats.

1998/99:Sf606 av Margareta Viklund (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att verksamheten med kontaktförmedling av utländska kvinnor bör upphöra,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utlänningslagen bör ändras så att inte den s.k. tvåårsregeln automatiskt tillämpas.

1998/99:Sf607 av Ulf Kristersson m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utgångspunkten för flyktingpolitiken,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ökad möjlighet för uppehålls- och arbetstillstånd i enlighet med vad som anförts i motionen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om krav på försörjning,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om delat flyktingansvar,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökat transportöransvar.

1998/99:Sf612 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om flyktingbarns rätt till skolundervisning.

1998/99:Sf613 av Elisebeth Markström m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om översyn av straffskalan för handel och smuggling med människor.

1998/99:Sf616 av Tommy Waidelich och Yilmaz Kerimo (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om främlingspass,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om viseringskrav inom EU.

1998/99:Sf617 av Kerstin Kristiansson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av anhöriginvandring.

1998/99:Sf618 av Cinnika Beiming och Yilmaz Kerimo (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inresevisering för besök.

1998/99:Sf619 av Ragnwi Marcelind (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utreda förhållandena för de kvinnor som utnyttjas och luras till Sverige genom s.k. förmedlingsverksamhet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ta bort tvåårsregeln för invandrade kvinnor som gifter sig med en svensk man,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ge Invandrarverket tillstånd att granska mannens bakgrund i kriminalregister och möjlighet att ta reda på om det finns tidigare vandel-sanmärkning mot mannen.

1998/99:Sf620 av Kerstin-Maria Stalin m.fl. (mp) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om MR, när det gäller att värna asylrätten och behandlingen av asyl-sökande,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts när det gäller behandlingen av barn,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om omöjligheten av internflyktingskapet,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om någon form av amnesti när det gäller gömda flyktingar,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts när det gäller kvinnor och tvåårsregeln,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts när det gäller återkallelse av tillstånd, där absolut längsta tiden skall vara tre år,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts när det gäller Föreningen Återföreningen,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om LVU kontra utlänningslagen,

1998/99:Sf622 av Gun Hellsvik m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändring av utlänningslagen i enlighet med vad i motionen anförts.

1998/99:Sf623 av Fanny Rizell m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att de huvudsakliga motiven för Sveriges migrationspolitik skall vara etiska,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige skall verka för att lagfästa minoritetsrättigheter införs i de mest flyktinggenererande länderna,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige skall verka för att EU-länderna gemensamt inför en europeisk flyktingkonvention,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige bör förorda att rätten till asyl införs i Europarådets konvention om mänskliga rättigheter,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utvisnings- och avvisningsbeslut som leder till familjesplittning skall inhiberas, såvida inte synnerliga skäl föreligger,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om återinförande av sista länken-bestämmelsen.

1998/99:Sf626 av Birger Schlaug m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om mottagandet av asylsökande,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Utlänningsnämnden.

1998/99:Sf629 av Kenneth Johansson m.fl. (c, s, m, v, kd, fp, mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att reglerna för anhöriginvandring ses över för att bättre stämma överens med kriterierna i FN:s konvention om barnets rättigheter,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att de svenska myndigheterna måste arbeta mer effektivt och aktivt, med principen om barnets bästa som riktlinje, i ärende rörande familjeåterförening.

1998/99:Sf630 av Agneta Brendt m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av lagstiftningen om rätten till familjeåterförening.

1998/99:Sf631 av Agneta Brendt m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av tillämpningen av utlänningslagen beträffande begreppen humanitära skäl och barnets bästa.

1998/99:Sf632 av Bo Könberg och Barbro Westerholm (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en gemensam human europeisk flyktingpolitik,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att avvisa det österrikiska förslaget till en gemensam europeisk flyktingpolitik,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en återgång till de regler för anhöriginvandring som gällde före 1997,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Utlänningsnämnden inte skall få fatta några avslagsbeslut med nya motiveringar utan att den asylsökande först har fått ta del av dem och fått möjlighet att bemöta eller komplettera dem,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att berörda myndigheter skall ha full rätt att pröva skäl för beslut om uppehållstillstånd som redan bedömts en gång tidigare,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att lägga ned Utlänningsnämnden,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att barnkonventionen skall inarbetas i den svenska utlänningslagen,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att stärka den asylsökandes ställning,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att avveckla det tillfälliga uppehållstillståndet,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att återinföra begreppet de facto-flyktingar i flyktinglagstiftningen,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att återinföra begreppet humanitära skäl i flyktinglagstiftningen,

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige skall verka för ett tilläggsprotokoll till Genèvekonventionen i vilket även personer som förföljs på grund av kön eller homosexualitet ges flyktingstatus.

1998/99:Sf633 av Carin Lundberg och Karl Gustav Abramsson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att reglera organiserad bärplockning av utländska medborgare.

1998/99:Sf635 av Yvonne Ruwaida (mp) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om asylsökande,

24. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anført om gömda flyktingars situation.

1998/99:Ju709 av Barbro Westerholm m.fl. (fp) vari yrkas

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om flyktingstatus enligt Genèvekonventionen för personer som fruktar förföljelse på grund av kön eller homosexualitet.

1998/99:So462 av Helena Bargholtz m.fl. (fp) vari yrkas

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kvinnoimport.

1998/99:U632 av Margareta Viklund m.fl. (kd) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att inga konvertiter och personer som på annat sätt anses ha brutit mot iransk eller islamsk lag skall skickas tillbaka till Iran.

Utskottet

Inledning

Utskottet behandlar i detta betänkande regeringens skrivelse 1998/99:9 Migration och asylpolitik (förutom avsnitt 7 Mottagande av asylsökande och flyktingar m.m. som behandlats i utskottets betänkande 1998/99:SfU2) samt en motion som väckts med anledning av skrivelsen. Dessutom behandlas ett antal motioner med anknytning till invandrings- och flyktingfrågor som väckts under den allmänna motionstiden år 1998.

I skrivelsen redovisas den svenska migrations- och asylpolitiken och invandringen till Sverige. Redovisningen avser i huvudsak år 1997. I vissa avseenden redovisas också utvecklingen under år 1998. Vidare beskrivs migrations- och flyktingsituationen i världen samt Sveriges roll i Europasamarbetet och det internationella samarbetet i övrigt.

Inledningsvis uppger regeringen följande.

Migrationspolitik utgörs av de principer, regler och avtal som reglerar personers förflyttning mellan länder. Den svenska migrationspolitiken bör ses som en helhet, som omfattar flykting-, invandrings-, integrations- och återvändandepolitik och i sin tur ingår i utrikes-, säkerhets-, handels- och biståndspolitiken.

Med invandringspolitik avses de principer och regler som anger vilka utlänningar som skall få tillstånd att bosätta sig i Sverige. Invandringen till Sverige är sedan år 1967 reglerad utom för medborgare i de nordiska länderna samt för medborgare i de stater som tillträtt EES-avtalet. Medlemskapet i EU innebär att medborgare i alla EU-länder fritt kan flytta mellan länderna för att arbeta, studera, bo och leva utan krav på arbetstillstånd. Den fria rörligheten omfattar även familjemedlemmar oavsett medborgarskap.

Från och med den 1 januari 1997 gäller enligt utlänningslagen ett vidgat skyddsbegrepp i fråga om möjligheterna att få uppehållstillstånd i Sverige. Förutom till flyktingar enligt 1951 års Genèvekonvention kan uppehållstillstånd även ges till personer som riskerar dödsstraff, kroppsstraff, tortyr eller annan omänsklig behandling, personer som flyr på grund av väpnad konflikt eller miljökatastrof samt personer som förföljs på grund av kön eller homosexualitet.

Invandringen till Sverige har under senare år till största delen bestått av flyktingar och anhöriga till dem. Mottagande av flyktingar är endast ett av flera element i den svenska flyktingpolitiken. Dessutom ingår:

- arbete i FN och andra internationella sammanslutningar för att motverka och lösa konflikter samt att bidra till att den internationella respekten för de mänskliga rättigheterna upprätthålls,
- ekonomiskt stöd till UNHCR (FN:s flyktingkommissarie), UNRWA (FN:s hjälporgan för palestinaflyktingar), Internationella rödakorsrörelsen och andra organisationer som ger stöd till flyktingar,
- internationellt samarbete i syfte att verka för en solidarisk ansvarsfördelning mellan länder och för att stärka flyktingars rättsliga skydd,
- överföring till Sverige, i nära samarbete med UNHCR, av särskilt utsatta personer som behöver en säker fristad undan förföljelse eller som inte kan återvända till sitt hemland,
- mottagande också av andra än konventionsflyktingar med starka skyddsbehov,
- ett av staten finansierat kommunalt mottagande för flyktingar och därmed jämställda personer, som syftar till att underlätta för dem att finna sig till rätta i det svenska samhället,
- stöd till personer som fått uppehållstillstånd och som vill lämna Sverige för att bosätta sig i hemlandet eller annat land.

Det migrations- och flyktingpolitiska arbetet

Flyktingdefinitioner

Det finns endast en universellt godtagen flyktingdefinition. I FN:s konvention den 28 juli 1951 om flyktingars rättsliga ställning (Genèvekonventionen) avses med uttrycket flykting den som till följd av händelser som inträffat före den 1 januari 1951 och i anledning av välgrundad fruktan för förföljelse på grund av sin ras, religion, nationalitet, tillhörighet till viss samhällsgrupp eller politisk åskådning befinner sig utanför det land han är medborgare i samt är ur stånd att eller på grund av sådan fruktan, som nyss sagts, inte önskar att begagna sig av sagda lands skydd. Motsvarande gäller den som, utan att vara medborgare i något land, till följd av händelser som förut sagts befinner sig utanför det land vari han tidigare haft sin vanliga vistelseort samt är ur stånd att återvända dit eller på grund av sådan fruktan, som nyss sagts, inte önskar återvända dit. Genèvekonventionen har senare kompletterats med 1967 års protokoll angående flyktingars rättsliga ställning. Genom detta protokoll förpliktade sig anslutande stater att tillämpa konventionens flyktingbestämmelser utan begränsning till händelser före år 1951 eller i Europa.

Afrikanska stater har en egen konvention om flyktingar (OAU-konventionen). Konventionen som antogs år 1969, har en betydligt vidare flyktingdefinition. Den omfattar också personer som på grund av yttre aggression, ockupation, utländsk dominans eller händelser som allvarligt stör den allmänna ordningen i del av eller hela det land i vilket han har sitt ursprung eller är medborgare tvingas lämna sin vanliga bostad för att söka

tillflykt på en annan plats utanför sagda land. För Centralamerikas del har ett snarlikt flyktingbegrepp accepterats i den s.k. Cartagenadeklarationen från år 1984. Såvitt gäller Asien har UNHCR:s exekutivkommitté med stöd av första asylländer i Sydostasien godtagit en bestämmelse om att alla asylsökande, i vart fall temporärt, skall tas emot av första asylländerna och att tvångsvis avlägsnande från dessa länder inte skall ske.

OECD-staterna har inte accepterat en vidare flyktingdefinition än flyktingkonventionens, men enligt skrivelsen har åtskilliga OECD-stater i sina nationella lagstiftningar infört bestämmelser om uppehållstillstånd som i vissa avseenden är generösare än flyktingkonventionens.

I skrivelsen framhålls att det inom UNHCR pågår en utveckling av de internationella normerna på flyktingområdet och att ett sjuttioalv konklusioner antagits av UNHCR:s exekutivkommitté för internationellt skydd av flyktingar, bl.a. om kvinnor på flykt, flyktingbarn och familjeåterförening.

Sveriges roll i det internationella migrations- och flyktingarbetet

I skrivelsen anförS att Sverige arbetar aktivt i en rad internationella sammanhang för att bidra till varaktiga lösningar av såväl de problem som tvingar människor att fly som av de konsekvenser som följer därav. Inom FN:s ram behandlas flyktingpolitiska frågor rörande såväl åtgärder för dem som tvingats på flykt som insatser för att komma åt grundorsaker till flykt. De viktigaste organisationerna i detta arbete är UNHCR och UNRWA.

UNHCR bistår för närvarande drygt 20 miljoner människor. Mer än hälften av dessa är flyktingar medan återstoden består av internflyktingar, återvändande samt övriga i behov av UNHCR:s bistånd. UNRWA bistår i dag drygt 3 miljoner palestinska flyktingar. Av dessa befinner sig cirka en tredjedel i flyktingläger. Till skillnad från UNHCR har UNRWA inget direkt mandat när det gäller flyktingarnas rättsliga skydd, men utövar en viss skyddsfunktion genom sin närvaro i länderna.

Vidare anför regeringen att Sverige särskilt har uppmärksammat behovet av att angripa orsakerna till flyktingströmmar, bl.a. bristen på respekt för mänskliga rättigheter i ursprungsländerna samt kopplingen till ekonomisk och demokratisk utveckling. T.ex. omfattar det svenska stödet till UNHCR bl.a. återvandring och återuppbyggnad i f.d. Jugoslavien, enligt skrivelsen ett tydligt exempel på hur det komplexa samspelet mellan humanitära, politiska och militära insatser påverkar organisationens verksamhet.

Förutom ovan nämnda organisationer samarbetar Sverige med en rad andra organisationer såsom International Organization for Migration (IOM) och Organization for Economic Co-operation and Development (OECD).

Migrationspolitiken i EU-samarbetet

Riksdagen har den 29 april 1998 beslutat att godkänna Sveriges anslutning till Amsterdamfördraget. Enligt skrivelsen träder det i kraft då samtliga EU:s 15 medlemsländer ratificerat det. Riksdagen har den 16 april 1998 också godkänt ett anslutningsavtal till Schengensamarbetet. I dagsläget deltar Sve-

rige fullt ut i beslutsfattandet men ännu inte i det praktiska genomförandet, dvs. gränskontrollerna mot andra Schengenländer finns fortfarande kvar.

Utöver nämnda händelser har enligt skrivelsen arbetet inom EU fortsatt. Rådet har bl.a. fattat beslut inom följande områden: övervakning av asylbeslut, skenäktenskap, asylbudgetlinjerna och den s.k. Irakhandlingsplanen. Denna plan tillkom som en följd av den ökade inströmningen av irakiska asylsökande till några av EU:s medlemsstater, bl.a. Sverige, under hösten 1997. Planen innefattar enligt skrivelsen ett brett spektrum av åtgärder och spänner över stora delar av EU:s verksamhetsområden.

Arbetet med asylfrågor har, framhålls det i skrivelsen, under senare tid främst koncentrerats kring tillämpningen av Dublinkonventionen. Konventionen har till syfte att bestämma vilken medlemsstat som skall ansvara för prövningen av en asylansökan som ingivits i en av medlemsstaterna och trädde för Sveriges del i kraft den 1 oktober 1997. Arbetet med att vartefter förbättra tillämpningen av konventionen pågår mellan medlemsstaterna. En särskild kommitté är inrättad för att vid behov träffas och besluta om tillämpningsföreskrifter och pröva frågor om tillämpningen av konventionen. Kommittén som sammanträder på ministernivå fattade under våren 1998 ett beslut som rör tillämpningen av konventionen samt antog ett åtgärdsprogram för att förbättra tillämpningen av densamma.

I juli 1997 antog rådet två rättsakter som rör budgetmedel på asylområdet. Akterna gällde bara för år 1997 men nya akter för år 1998 har antagits av rådet. I den ena akten sägs att projekt i syfte att underlätta återvändande skall finansieras av EU. Den andra akten rör projekt som kan förbättra mottagandet av asylsökande och flyktingar.

I juni 1998 presenterade kommissionen ett förslag till gemensam åtgärd om tillfälligt skydd för fördrivna personer samt ett förslag till gemensam åtgärd om solidaritet vid mottagande och vistelse av fördrivna personer som beviljats tillfälligt skydd. Förslagen är en revidering av ett förslag om tillfälligt skydd som kommissionen presenterade 1997. Förslagen är föremål för förhandlingar.

I skrivelsen uppges vidare att EU:s ministerråd har beslutat att ett förslag till konvention skall utarbetas för att reglera ett utbyte av fingeravtryck från asylsökande. Syftet är i korthet att det med hjälp av fingeravtrycken skall kunna konstateras i vilket medlemsland en person först sökt asyl.

Beträffande visering kan nämnas att rådet enats om transitvisering vid flygplats som syftar till att förbättra möjligheten att kontrollera den illegala invandring som sker genom transittrafiken. Svenska bestämmelser om transitvisering trädde i kraft den 1 september 1997. Även inom Schengensamarbetet har arbetet inriktats på att harmonisera viseringspolitiken. Enligt skrivelsen kommer arbetet sannolikt att leda till att Sverige säger upp sina viseringsfrihetsavtal med ett antal länder, men även till att nya viseringsfrihetsavtal ingås.

I maj 1997 antog rådet ett beslut om utbyte av information rörande bistånd till medborgare i tredje land som frivilligt återvänder till hemlandet. Ett tidigare förslag om harmonisering av medlemsstaternas bestämmelser inom området ansågs vara för långtgående, varför beslutet endast omfattar informationsutbyte. En resolution om åtgärder för att bekämpa skenäktenskap an-

togs vidare i december 1997. Med skenäktenskap avses i detta sammanhang ett äktenskap som ingås mellan en tredjelandsmedborgare å ena sidan och en medborgare i en medlemsstat eller en tredjelandsmedborgare som är bosatt i en medlemsstat å andra sidan, när äktenskapets enda syfte är att kringgå invandringsbestämmelserna. Resolutionen ligger enligt skrivelsen i linje med svensk praxis. Kommissionen har presenterat ett förslag till invandringskonvention som syftar till att harmonisera de bestämmelser som rör uppehållstillstånd för bl.a. arbetstagare, egenföretagare, studenter och anhöriga. Förslaget innehåller även en avdelning som reglerar möjligheter för tredjelandsmedborgare som varit bosatta en längre tid i en medlemsstat att söka anställning i en annan medlemsstat. Förhandlingsarbetet kommer enligt skrivelsen med all sannolikhet att bli utdraget eftersom det visat att medlemsstaterna, däribland Sverige, har invändningar mot väsentliga delar av förslaget.

Denna plan tillkom som en följd av den ökade inströmningen av irakiska asylsökande till några av EU:s medlemsstater, bl.a. Sverige, under hösten 1997. Planen innefattar enligt skrivelsen ett brett spektrum av åtgärder och spänner över stora delar av EU:s verksamhetsområden.

I skrivelsen uppges också att arbetet med att försöka komma till rätta med det växande problemet att vissa länder vägrar att återta egna medborgare, som avvisats eller utvisats från en medlemsstat, fortsätter. Samtal har förts med företrädare för dessa stater i samband med högnivåbesök. De stater som för närvarande är aktuella i sammanhanget är Förbundsrepubliken Jugoslavien, Kroatien, Indien, Kina, Vietnam, Nigeria, Liberia, Etiopien och Somalia.

När det gäller Amsterdamfördraget innebär det på området invandrings- och flyktingpolitiken betydande förändringar. Frågor om asyl, invandring och gränskontroll som hittills behandlats i den allt väsentligt mellanstatliga tredje pelaren förs över till en ny avdelning i den första pelaren. Avdelningen har rubriken Visering, asyl, invandring och annan politik som rör fri rörlighet för personer. Den nya avdelningen har fått klara målsättningar och tidsgränser för genomförandet. Inom fem år efter ikraftträdandet skall fri rörlighet för personer ha uppnåtts. För att uppnå målen skall bl.a. viseringspolitiken harmoniseras ytterligare, likaså asylpolitiken där rådet skall besluta om gemensamma miniminivåer vad gäller mottagande av asylsökande, bestämmande av flyktingskap samt minimiregler för handläggning av asylansökningar. Beslut om ansvarsfördelning fattas av rådet, invandringspolitiken skall jämkas samman till högre grad av likformighet, frågor om kontroll vid yttre gränser harmoniseras och inga personkontroller skall företas vid inre gränser.

Motioner

I två motioner tas upp frågor som rör den principiella inriktningen av Sveriges flyktingpolitik.

I motion Sf607 yrkande 1 av Ulf Kristersson m.fl. (m) begärs ett tillkännagivande om utgångspunkten för flyktingpolitiken. Motionärerna anser att flyktingars rätt att i Sverige finna en fristad undan förföljelse och annat förtryck är alldeles självklar. Förutom de internationella åtaganden Sverige har

skall det vara en rättighet att få skydd i Sverige även av de skäl som är fastlagda i den svenska utlänningslagen, nämligen att uppehållstillstånd skall ges till personer som flyr väpnade konflikter och miljökatastrofer eller som riskerar kroppsstraff eller annan omänsklig behandling samt personer som förföljs på grund av kön eller sexuell läggning.

Fanny Rizell m.fl. (kd) framhåller i motion Sf623 att de humanistiska och kristna grundvärderingar som till stor del ligger bakom den demokratiska utvecklingen i Sverige också skall utgöra grunden för den svenska migrationspolitiken. Det allt överskuggande motivet till att Sverige skall föra en generös, tydlig och uthållig politik på detta område är enligt motionärerna moralisk, nämligen vår plikt att bistå människor i nöd grundat på respekten för alla människors lika värde. I yrkande 1 begär motionärerna ett tillkännagivande om att de huvudsakliga motiven för Sveriges migrationspolitik skall vara etiska. I motionen anförs vidare att ett av de viktigaste skälen till flykt torde vara förtryck av minoriteter och folkgrupper. Sverige borde därför aktivt verka för att lagfästa minoritetsrättigheter införs i de länder som i dag tillhör de mest flyktinggenererande. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande härom.

I ett antal motioner tas upp frågor om flyktingpolitiken och Sveriges förhållande till EU.

Ulf Kristersson m.fl. (m) framhåller i motion Sf607 bl.a. att det bör ske ett fortsatt och utökat internationellt samarbete för att stegvis uppnå enighet inom sådana områden som gemensamma åtgärder vid stora flyktingströmmar, asyllagstiftningen och frågan om tredjelandsmedborgares ställning inom unionen. Bland EU-länderna finns i dag en orimlig ansvarsfördelning när det gäller att ta emot flyktingar. Framför allt gäller detta grannländer till utsatta områden men även andra medlemsländer drabbas. Det är vidare väsentligt att utarbeta modeller för hur återvandring kan ske eftersom återvandring sannolikt kommer att spela en större roll när det gäller att ta hand om framtida flyktingströmmar. I yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om delat flyktingansvar.

I motion Sf604 av Sten Andersson (m) begärs ett tillkännagivande om att Sverige fortsättningsvis ansluter sig till en asyl- och flyktingpolitik som harmoniserar med övriga EU-länders flyktingpolitik. Motionären ställer sig kritisk till den förda flyktingpolitiken bl.a. på den grunden att Sverige saknar resurser att hantera det stora antalet flyktingar som beviljats asyl. Vidare anför motionären att det numera råder tystnad om flyktingpolitiken och att detta beror på dess misslyckande. I stället för en framgångsrik flyktingpolitik har det skapats en segregation av aldrig skådat slag. I EU förs en flyktingpolitik som motionären tror majoriteten av svenska kritiker av flyktingpolitiken delar.

I motion Sf1 yrkande 1 av Gudrun Schyman m.fl. (v) begärs ett tillkännagivande om att Sverige i EU kraftfullt skall verka för en solidarisk och human flyktingpolitik. I motionen anförs att den svenska regeringen gjort en utomordentligt svag insats i asylfrågor inom EU. Som exempel nämns Amsterdamfördragets inskränkning av flyktingkonventionens tillämplighet inbördes mellan EU:s medlemsstater samt den gemensamma EU-tolkningen av flyktingbegreppet som bortdefinierar förföljelse som inte utgår från stats-

makten. Ett annat exempel på undermåliga svenska insatser är enligt motionärerna rådets beslut i januari 1998 att anta den s.k. Irakplanen. Enligt motionärerna är denna plans huvudsakliga syfte att med olika medel försöka hindra kurder från Irak och Turkiet från att fly från krig och politisk förföljelse och söka asyl i EU-länderna. Vidare framförs i motionen kritik mot Dublinkonventionen, vilken fått till följd att människor enligt första asylsprincipen avvisas från ett EU-land till ett annat som därefter avvisar dem till hemlandet. Enligt motionärerna ser EU:s regeringar till genom rigorösa visumkrav och hårda bestämmelser mot flygbolag som transporterar dokument- och visumlösa att det blir omöjligt att legalt ta sig till ett EU-land för att ansöka om asyl. Riksdagen bör enligt motionärerna på nytt fastslå att Sverige i EU kraftfullt skall verka för en human och solidarisk flyktingpolitik.

Fanny Rizell m.fl. (kd) begär i motion Sf623 tillkännagivanden om att regeringen skall verka för att EU-länderna gemensamt inför en europeisk flyktingkonvention (yrkande 3) och förorda att rätten till asyl införs i Europarådets konvention om mänskliga rättigheter (yrkande 4). Detta skulle enligt motionärerna innebära ett näst intill alleuropeiskt ansvarstagande för asylsökande. Dessutom skulle medlemsländernas praxis också kunna prövas av Europadomstolen.

Bo Könberg och Barbro Westerholm (fp) begär i motion Sf632 yrkande 1 ett tillkännagivande om en gemensam human europeisk flyktingpolitik. EU bör utveckla en gemensam asylpolitik så att ansvaret för flyktingströmmarna fördelas mer jämnt mellan Europas stater. Detta förutsätter enligt motionärerna att flyktingpolitiken blir ett område där majoritetsbeslut kan tillämpas. I verkligheten har flyktingpolitiken successivt stramats åt i hela Europa. En samordning av medlemsstaternas minimiansvar är därför nödvändig, om åtminstone några stater skall kunna bedriva en mer humanitär flyktingpolitik. Det får inte bli så att de länder som har en mer restriktiv flyktingpolitik sätter normerna. EU och dess medlemsländer måste vidare enligt motionärerna på plats bekämpa orsakerna till att människor tvingas fly och bege sig till andra länder. Genom Sveriges medlemskap i EU kan vi verka för att mobilisera omfattande stöd till de grannstater som tagit emot människor som tvingats till flykt. I motionen anförs vidare att det förslag från Österrike som landet i egenskap av ordförandeland under andra halvåret 1998 lade fram är helt oacceptabelt. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande härom.

Utskottets bedömning

Den nuvarande svenska migrationspolitiken fastslogs av riksdagen med anledning av regeringens förslag i proposition 1996/97:25 Svensk migrationspolitik i internationellt perspektiv. I propositionen angavs bl.a. att den svenska migrationspolitiken måste vara human, tydlig och konsekvent och att detta förutsätter en helhetssyn. I denna helhetssyn skall ingå respekten för de mänskliga rättigheterna, internationell och global samverkan, förebyggande insatser, aktiv migrationspolitik i EU och närområdet, förutsättningarna i Sverige samt återvändningspolitik. I utskottets betänkande 1996/97:SfU5 anfördes att en helhetssyn är av avgörande betydelse för en human migrat-

ionspolitik, och utskottet noterade särskilt att regeringen därvid betonat asylrätten som en viktig del. De angivna grunderna för den svenska migrationspolitiken och hur dessa närmare utvecklades i propositionen får anses tillgodose de uppfattningar som kommer till uttryck i motionerna Sf607 yrkande 1 och Sf623 yrkandena 1 och 2. Utskottet avstyrker motionerna.

I den migrationspolitiska propositionen anförde regeringen att förutsättningarna har minskat för Sverige och andra europeiska stater att driva en annan migrationspolitik än den som förs av flertalet länder i regionen. EU-medlemskapet innebär inte någon grundläggande förändring i detta hänseende men medför att den nationella migrationspolitiken måste utformas i samverkan med EU och delvis som en del av dess politik. En utgångspunkt för utformandet av EU:s framtida migrationspolitik är enligt regeringen att alla medlemsstater slutit upp kring Europakonventionen och flyktingkonventionen. I propositionen angavs att harmoniseringen av tillämpningen av kriterierna för att fastställa flyktingstatus är en förutsättning för en fortsatt harmonisering av medlemsstaternas flyktingpolitik. Sverige vill enligt regeringen medverka till att de vägledande principerna vidareutvecklas och förverkligas. Sverige skall bl.a. verka för att asylpolitiken värnas och att respekt för andra mänskliga rättigheter också utgör grunden i den framtida gemensamma politiken. De viktigaste målsättningarna är enligt regeringen att undanröja orsakerna till flykt och påtvingad migration, att ge skydd till skyddsbehövande i närregionen eller på andra håll i världen, att åstadkomma en bättre ansvarsfördelning mellan länder och att finna effektivare åtgärder mot organisatörerna av illegal invandring.

Utskottet vill nu också framhålla att utskottet i yttrande 1997/98:SfU4y till utrikesutskottet över proposition 1997/98:58 Amsterdamfördraget beträffande det s.k. asylprotokollet framhållit att Sverige alltid i internationella sammanhang lagt stor vikt vid att verka för en solidarisk ansvarsfördelning och för att stärka flyktingars rättsliga skydd. Utskottet kunde inte godta någon som helst inskränkning av Genèvekonventionen och dess tilläggsprotokoll och andra internationella åtaganden avseende asyl. Utskottet delade också regeringens uppfattning att protokollet inte inskränker medlemsstaternas skyldigheter enligt flyktingkonventionen.

Vad gäller det österrikiska strategidokumentet om migrations- och asylpolitik har enligt vad utskottet erfarit endast vissa delar fortsatt aktualitet och behandlas i olika expertgrupper.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna Sf1 yrkande 1, Sf604, Sf607 yrkande 4, Sf623 yrkandena 3 och 4 samt Sf632 yrkandena 1 och 2.

Den svenska utlänningslagstiftningen

Inledning

Rätten att få asyl i Sverige omfattade före den 1 januari 1997 flyktingar, de facto-flyktingar och krigsvägrare. En ny lagstiftning trädde i kraft den 1 januari 1997. Den innebär bl.a. ändrade bestämmelser när det gäller skydd för flyktingar genom att Genèvekonventionen givits en vidare tolkning, de

förutvarande begreppen de facto-flykting och krigsvägrare har utmönstrats ur lagen och ersatts med preciserade regler för vilka utöver konventionsflyktingar som skall få skydd, precisering av anhörigbegreppet vid invandring, förstärkning av rättssäkerheten genom ett ökat inslag av muntlig handläggning i asylprocessen och vidgade möjligheter att överklaga avslag på ansökningar om uppehållstillstånd. Vidare har utlänningslagen kompletterats med en portalbestämmelse med innebörden att barnets hälsa, utveckling och bästa i övrigt skall beaktas i fall som rör barn.

Utskottet kommer nedan att behandla ett antal motionsyrkanden som rör utlänningslagen och dess tillämpning. Ett stort antal av dessa yrkanden är likadana eller snarlika sådana som senast behandlades i utskottets betänkande 1997/98:SfU9.

Skyddsbehövande

Gällande ordning

Enligt 3 kap. 1 § utlänningslagen avses med asyl uppehållstillstånd som beviljas en utlänning därför att han är flykting. Med flykting avses enligt 2 § en utlänning som befinner sig utanför det land, som han är medborgare i, därför att han känner välgrundad fruktan för förföljelse på grund av sin ras, nationalitet, tillhörighet till en viss samhällsgrupp eller på grund av sin religiösa eller politiska uppfattning, och som inte kan eller på grund av sin fruktan inte vill begagna sig av detta lands skydd. Det sagda gäller oberoende av om förföljelsen utgår från landets myndigheter eller om dessa inte kan antas bereda trygghet mot förföljelse från enskilda. Som flykting skall också betraktas den som är statslös och som av samma skäl befinner sig utanför det land där han tidigare har haft sin vanliga vistelseort och som inte kan eller på grund av sin fruktan inte vill återvända dit.

Rätt till uppehållstillstånd för skyddsbehövande utlänningar i övrigt som inte har flyktingskäl men som av olika i lagen angivna skäl lämnat det land som de är medborgare i föreligger enligt 3 § utlänningslagen

dels för en utlänning som känner välgrundad fruktan för att straffas med döden eller med kroppsstraff eller att utsättas för tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning,

dels för en utlänning som på grund av en yttre eller inre väpnad konflikt behöver skydd eller på grund av en miljökatastrof inte kan återvända till sitt hemland och

dels för en utlänning som på grund av sitt kön eller homosexualitet känner välgrundad fruktan för förföljelse.

Även statslösa som befinner sig utanför det land där de tidigare har haft sin vanliga vistelseort och som på samma grunder som ovan inte kan eller på grund av sin fruktan inte vill återvända dit skall anses som skyddsbehövande och ha rätt till uppehållstillstånd.

Liksom enligt tidigare lagstiftning gäller att uppehållstillstånd kan vägras i vissa fall. Beträffande flyktingar och skyddsbehövande, förutom dem som avses i första delsetsatsen ovan, gäller att uppehållstillstånd kan vägras av hänsyn till vad som är känt om utlänningens tidigare verksamhet eller om det

med hänsyn till rikets säkerhet finns synnerliga skäl att inte bevilja uppehållstillstånd. Möjligheten att vägra uppehållstillstånd på grund av brottslighet eller någon annan omständighet som hänför sig till den skyddsbehövandes person är begränsad till den kategori vars skyddsbehov är relaterat till en yttre eller inre konflikt eller en miljökatastrof. Upphållstillstånd kan också vägras om utlänningsen före ankomsten till Sverige har uppehållit sig i annat land än hemlandet och, om han återsänds dit, är skyddad mot förföljelse eller mot att sändas till hemlandet och också mot att sändas vidare till ett land där han inte har motsvarande skydd (första asylsprincipen) eller utlänningsen har särskild anknytning till ett annat land och där är skyddad på nyss nämnda motsvarande sätt.

Regeringen har bemyndigande att i fråga om en grupp utlänningsar vars skyddsbehov är relaterat till en yttre eller inre konflikt eller en miljökatastrof dels meddela föreskrifter om beviljande om permanent uppehållstillstånd, dels meddela föreskrifter om att uppehållstillstånd inte får beviljas om det behövs med hänsyn till uppkomna begränsningar i Sveriges möjligheter att ta emot utlänningsar. Det senare slaget av föreskrifter skall anmälas till riksdagen genom en särskild skrivelse inom tre månader.

Motioner

Bo Könberg och Barbro Westerholm (fp) begär i motion Sf632 tillkännagivanden om att återinföra begreppet de facto-flykting i utlänningslagen (yrkande 10) och begreppet humanitära skäl (yrkande 11). I yrkande 17 begärs att Sverige skall verka för ett tilläggsprotokoll till Genèvekonventionen i vilket även personer som förföljs på grund av kön eller homosexualitet ges flyktingstatus. Att konventionen inte ger detta skydd torde enligt motionärerna till stora delar hänga samman med den bristande insikt om kvinnors utsatthet och den fördömande attityd till homosexualitet som präglade världen då konventionen utarbetades. I motion Ju709 yrkande 19 av Barbro Westerholm m.fl. (fp) begärs ett tillkännagivande om flyktingstatus för personer som fruktar förföljelse på grund av kön eller homosexualitet.

I motion Sfl yrkande 2 av Gudrun Schyman m.fl. (v) begärs ett tillkännagivande om förutsättningarna för avvisning till första asylland. Dessa förutsättningar är att mottagarlandet underrättas om att asylansökan inte prövats i Sverige, att mottagarlandet garanterar att den asylsökande får sin ansökan behandlad i en reguljär asylprocedur, att det har tillrätt och tillämpar flyktingkonventionen och ger effektivt och varaktigt skydd åt skyddsbehövande. I yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om hänvisning till s.k. inre flyktalternativ. Enligt motionärerna har någon seriös bedömning nästan aldrig gjorts av rimligheten i detta påstådda alternativ. Inre flyktalternativ kan bara användas om de villkor i fråga om skydd mot förföljelse, rörelsefrihet och möjligheter till försörjning m.m. som Flyktingpolitiska kommittén angav i betänkandet Svensk flyktingpolitik i globalt perspektiv (SOU 1995:75) är uppfyllda. I motionen anförs vidare att det är nödvändigt att göra en förändring i utlänningslagen för att tillämpningen av flyktingbegreppet skall bringas i överensstämmelse med den tolkning som görs av UNHCR. Mot

bakgrund härav begärs i yrkande 4 att riksdagen beslutar att 3 kap. 2 § utlänningslagen skall tillföras ett nytt andra stycke av följande lydelse: Med förföljelse avses allvarliga kränkningar av utlänningsens mänskliga rättigheter såsom de definierats i de konventioner i detta ämne som Sverige tillträtt och som anges i en bilaga till utlänningslagen. I yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om en breddning av flyktingkonventionens tolkning så att välgrundad fruktan för förföljelse på grund av kön eller homosexualitet inkluderas i flyktingbegreppet. En sådan tolkning vinner successivt terräng och är enligt motionärerna numera etablerad i Kanada, USA, Australien och Irland. UNHCR ger ett starkt stöd för en sådan tolkning och har framfört önskemål om att Sverige skall ansluta sig till dessa föregångsländer. Motionärerna anför vidare att den nya skyddsbestämmelsen i det närmaste blivit en död bokstav. År 1997 har endast ett tiotal personer fått uppehållstillstånd med stöd av den nya bestämmelsen och för första halvåret 1998 redovisar Invandrarverket inga beslut om skydd för denna kategori. Invandrarverket har inte utfärdat några riktlinjer till sin personal för tillämpningen av den nya regeln. I yrkande 6 begärs därför ett tillkännagivande om att regeringen bör ge Invandrarverket i uppdrag att utarbeta sådana riktlinjer.

I motion Sf620 av Kerstin-Maria Stalin m.fl. (mp) framhålls att den svenska flyktingpolitiken hårdnat betydligt och att Miljöpartiet under lång tid i riksdagen kraftigt understrukit vikten av att följa kraven på mänskliga rättigheter både ute i världen och i Sverige, speciellt när det gäller att värna asylrätten och behandlingen av asylsökande, där stora brister uppdagats. I yrkande 2 begärs ett tillkännagivande härom. Även i denna motion begärs ett tillkännagivande om internflyktingkapet. Motionärerna framhåller att många av dem som avvisas eller utvisas är hänvisade till att leva som internflyktingar i sina hemländer. De kan därvid tvingas att flytta runt och bo på olika ställen vilket är en olidlig situation att leva i. Sverige skall inte bidra till detta genom att avvisa flyktingar med motiveringen att de kan leva som internflyktingar. I yrkande 4 begärs ett tillkännagivande härom.

Utskottets bedömning

Utskottet har tidigare uttalat sig om och avstyrkt likadana eller liknande motionsyrkanden som redogjorts för ovan.

I betänkande 1997/98:SfU9 anförde utskottet med anledning av några motionsyrkanden om den svenska asylpolitiken bl.a. följande. Den svenska asylpolitiken präglas enligt utskottets mening av humanitet och generositet. Sverige har under 1990-talet i förhållande till sin folkmängd tagit emot fler asylsökande och deras anhöriga än de flesta andra länder i västvärlden. Sverige har också varit pådrivande i det internationella samarbetet i syfte att verka för en solidarisk ansvarsfördelning och för att stärka flyktingars rättsliga skydd. De genomförda ändringarna i asyllagstiftningen motsäger inte detta.

Utskottet vidhåller denna inställning och avstyrker motion Sf620 yrkande 2.

Med anledning av ett likalydande yrkande som i Sf1 yrkande 4 ovan anförde utskottet vid behandlingen av den migrationspolitiska propositionen i betänkande 1996/97:SfU5 bl.a. följande. Som framgår av propositionen har en berättigad kritik riktats mot att den svenska tolkningen av flyktingkonventionens bestämmelser varit alltför snäv, något som redan Flyktingpolitiska kommittén konstaterade. Detta gäller i synnerhet tolkningen av flyktingkonventionen när det gäller förföljelse som inte utgår från staten. Sveriges medlemskap i EU har också betydelse för hur tillämpningen av kriterierna för tillerkännande av flyktingstatus skall ske för att medlemsstaternas flyktingpolitik skall vara så enhetlig som möjligt. Genom den gemensamma ståndpunkt som rådet antagit den 6 mars 1996 och som utgår från UNHCR:s handbok om flyktingkonventionens tillämpning har ett första steg i denna riktning tagits. Propositionens förslag om flyktingdefinition bygger på denna ståndpunkt och den tolkningsförklaring som Sverige angett beträffande förföljelse som inte utgår från staten och som överensstämmer med Flyktingpolitiska kommitténs förslag. Utskottet anser att regeringen i propositionen genom sitt förslag till utvidgad flyktingdefinition och sina understrykanden om att den svenska tillämpningen i fortsättningen normalt bör kunna hämta vägledning till tolkningen i UNHCR:s handbok och dess exekutivkommittés konklusioner i allt väsentligt gått kritikerna till mötes. Förslaget har också försetts med bestämda uttalanden till vägledning för myndigheterna om hur den nya lagstiftningen skall tillämpas och hur de omständigheter de asylsökande anför skall värderas. Utskottet avstyrkte motionsyrkandet.

Utskottet vidhåller den framförda uppfattningen och avstyrker motion Sf1 yrkande 4.

Möjligheten till uppehållstillstånd på grund av politisk-humanitära skäl ansågs i den migrationspolitiska propositionen i princip kunna utmönstras genom de nya skyddsregler som föreslogs. I sitt betänkande 1996/97:SfU5 utslöt dock inte utskottet att det även fortsättningsvis kan förekomma situationer där politisk-humanitära skäl utgör grund för uppehållstillstånd med stöd av 2 kap. 4 § utlänningslagen.

Med det anförda avstyrker utskottet motion Sf632 yrkande 11.

Beträffande skydd för personer som förföljs på grund av kön eller homosexualitet anförde utskottet i betänkande 1996/97:SfU5 följande. Så länge någon enhetlig uppfattning inom EU:s länder inte finns om att personer som förföljs på grund av kön eller homosexualitet skall tillerkännas flyktingstatus anser utskottet att en särskild skyddsregel för dessa bör finnas som ansluter sig till flyktingkonventionen och ger samma starka skydd. Den nya skyddsregeln innebär en avsevärd förstärkning av skyddet i förhållande till vad som då gällde. Utskottet pekar också på att en sammanvägning av de olika skäl för skydd som personer inom dessa grupper kan anföra kan innebära att de kan ges flyktingstatus. Omständigheterna kan också vara sådana att de får skydd på grund av att de känner välgrundad fruktan för att straffas med döden eller utsättas för förnedrande behandling eller bestraffning. Beträffande frågan om riktlinjer för personalen utgår utskottet från att Invandrarverket på lämpligt sätt hanterar denna fråga med avseende på den nya bestämmelsen om skydd för dem som förföljs på grund av kön eller homosexualitet.

Utskottet som vidhåller sin tidigare intagna ställning avstyrker motionerna Sf1 yrkandena 5 och 6, Sf632 yrkande 17 och Ju709 yrkande 19.

Beträffande utmönstrandet av begreppet de facto-flykting anförde utskottet i betänkande 1996/97:SfU5 bl.a. följande. Inom denna grupp har det enligt utskottets uppfattning funnits både personer med så starka skyddsbehov att de borde fått flyktingstatus och personer som knappast haft behov av skydd. Med den nya flyktingdefinitionen som gäller sedan den 1 januari 1997 kommer en del personer som hittills betraktats som de facto-flyktingar att få skydd som konventionsflyktingar. Många kommer att hänföras under det skydd som ges till personer som känner välgrundad fruktan för att straffas med döden eller med kroppsstraff eller att utsättas för tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling.

Utskottet vidhåller den nu framförda uppfattningen och avstyrker motion Sf632 yrkande 10.

Beträffande yrkanden om inre flyktalternativ ansåg utskottet i betänkande 1996/97:SfU5 att ett sådant alternativ skall kunna komma till användning, men att en förutsättning självfallet måste vara att sökanden kan ta sig till området i fråga på ett säkert sätt. Utskottet tillade att i de fall sökanden åberopat risk för förföljelse eller att straffas med döden eller med kroppsstraff eller att utsättas för tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning måste det också stå klart för den beslutande myndigheten att sökanden är skyddad häremot i det område som bedöms som inre flyktalternativ.

Utskottet vidhåller även denna uppfattning och avstyrker motionerna Sf1 yrkande 3 och Sf620 yrkande 4.

I betänkande 1996/97:SfU5 avstyrkte utskottet motionsyrkanden om första asylsökan med följande motivering. Vid avvisning till första asylsökan eller till tredje land finns i utlänningslagen ett krav på att utlänningsland har skydd i det landet eller är skyddad mot vidareutlänningsland till hemlandet eller annat land där han inte har ett tillräckligt skydd. Även i dessa fall måste självfallet myndigheterna i förväg ha förvissat sig om att utlänningsland får ett sådant skydd i det land dit han eller hon sänds. Det ankommer på de tillämpande myndigheterna och regeringen att bedöma vilka länder som kan anses som säkra.

Utskottet, som vidhåller tidigare bedömning, avstyrker motion Sf1 yrkande 2.

Uppehållstillstånd för anhöriga m.m.

Gällande ordning

I 2 kap. 4 § utlänningslagen regleras i vilka fall uppehållstillstånd får ges till andra personer än skyddsbehövande. Genom ändringarna i utlänningslagen preciserades familje- och anhörigbegreppen i lagen. Tidigare kunde också uppehållstillstånd enligt praxis beviljas en utlänningsland som av politisk-humanitära skäl ansågs ha rätt att bosätta sig här i landet. Genom de nya skyddsregler som infördes den 1 januari 1997 för andra skyddsbehövande än flyktingar avses med humanitära skäl främst renodlat humanitära skäl.

Enligt nu gällande bestämmelser får uppehållstillstånd beviljas make, maka eller sambo och ogifta barn under 18 år till någon som är bosatt i Sverige eller fått uppehållstillstånd för bosättning här. Vidare får uppehållstillstånd ges till andra nära anhöriga som ingått i samma hushåll som en sådan person. Homosexuella förhållanden likställs med heterosexuella. Det finns också en möjlighet att bevilja uppehållstillstånd till en utlänning som annars har särskild anknytning till Sverige. Det kan i sådana fall exempelvis röra sig om en person som inte tidigare är gift eller sambo med någon här i landet och som skall komma hit för att ingå äktenskap eller inleda ett samboförhållande och som enligt den praxis som rådde före den 1 januari 1997 beviljades uppehållstillstånd. Det kan också röra sig om en nära anhörig till en som fått uppehållstillstånd som skyddsbehövande.

Upphållstillstånd kan också beviljas en utlänning som av humanitära skäl bör få bosätta sig i Sverige eller en utlänning som har fått arbetstillstånd eller som har sin försörjning ordnad på annat sätt. Vid prövning av en ansökan om uppehållstillstånd enligt förevarande bestämmelser skall beaktas om utlänningen kan förväntas föra en hederlig vandel.

Upphållstillstånd i anknytningsfall skall utverkas före inresan till Sverige och en ansökan om uppehållstillstånd får inte bifallas efter inresan. Upphållstillstånd får dock ges efter inresan om det är uppenbart att utlänningen skulle ha fått tillstånd om prövningen skett före inresan.

Motioner

I ett stort antal motionsyrkanden tas upp frågor som rör anhöriginvandring.

I Sf1 yrkande 15 av Gudrun Schyman m.fl. (v) begärs ett tillkännagivande om tillsättande av en parlamentarisk utredning med uppgift att föreslå ändringar i reglerna för att komma till rätta med de inhumana konsekvenserna av 1997 års ändringar i utlänningslagen.

Kerstin Kristiansson m.fl. (s) begär i motion Sf617 ett tillkännagivande om en översyn av reglerna för anhöriginvandring. Enligt motionärerna bör man se över begreppet hushållsgemenskap, dvs. att en anhörig utöver kärnfamiljen i princip endast skall ha rätt till uppehållstillstånd om han/hon ingått i hushållsgemenskapen. Även i motion Sf630 av Agneta Brendt m.fl. (s) begärs en översyn av reglerna om rätten till familjeåterförening.

Fanny Rizell m.fl. (kd) begär i motion Sf623 yrkande 6 ett tillkännagivande om återinförande av sista länken-bestämmelsen, dvs. uppehållstillstånd för någon när samtliga släktingar är bosatta i Sverige.

Även i motion Sf632 yrkande 3 av Bo Könberg och Barbro Westerholm (fp) begärs ett tillkännagivande om återgång till de bestämmelser för anhöriginvandring som gällde före år 1997. I yrkande 8 (delvis) begärs ett tillkännagivande om att tonårsbarn skall ha samma rätt som andra barn att få hit sina föräldrar genom anknytning.

I motion Sf629 av Kenneth Johansson m.fl. (c, s, mp, m, fp, kd och v) begärs tillkännagivanden om att reglerna för anhöriginvandring ses över för att bättre stämma överens med kriterierna i FN:s konvention om barnets rättigheter (yrkande 1) och om att de svenska myndigheterna måste arbeta mer

effektivt och aktivt, med principen om barnets bästa som riktlinje, i ärenden som rör familjeåterförening (yrkande 2). Motionärerna anför att utlänningslagens portalbestämmelse införts i lagstiftningen för att bringa utlänningslagen i bättre överensstämmelse med FN:s barnkonvention. Artikel 3 i konventionen stadgar att barnets bästa skall komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn. Trots denna portalbestämmelse fattas enligt motionärerna beslut i ärenden som rör familjeåterförening som är inhumana och stötande för den allmänna rättskänslan. Vidare anføres i motionen att artikel 10 i konventionen stadgar att ansökningar som rör familjeåterförening skall behandlas positivt, humant och snabbt av konventionsstaterna.

I motion Sf607 yrkande 3 av Ulf Kristersson m.fl. (m) begärs ett tillkännagivande om krav på försörjning. Enligt motionärerna bör ett försörjningskrav för anhöriga övervägas, dock inte vad gäller anhöriga inom kärnfamiljen eller anhöriga till en person som fått stanna i Sverige på grund av skyddsbehov. I de fall försörjningskrav ställs kan uppskjuten invandringsprövning tillämpas för att kunna konstatera att försörjningen är tryggad.

Kerstin-Maria Stalin m.fl. (mp) begär i motion Sf620 yrkande 8 ett tillkännagivande om föreningen Återföreningen. Enligt motionärerna är rådande praxis för hård när det gäller bestämmelserna om rätt att söka och erhålla uppehållstillstånd efter inresa. Dessutom bör kravet på att barn och make/maka lider allvarligt men om inte uppehållstillstånd beviljas tas bort ur lagstiftningen.

Utskottets bedömning

De nuvarande bestämmelserna om rätt för anhöriga att invandra till Sverige grundar sig på förslag i den migrationspolitiska propositionen och trädde i kraft den 1 januari 1997.

I betänkande 1996/97:SfU5 anförde utskottet med anledning av förslagen och motionsyrkanden liknande de nu väckta bl.a. följande. Utskottet anser att det är en stor fördel att familje- och anhörigbegreppen preciseras i lag med tydliga anvisningar om hur lagen skall tillämpas vid beviljande av uppehållstillstånd. Utskottet anser att den avgränsning av vilka andra anhöriga än medlemmar av kärnfamiljen som skall ha principiell rätt till uppehållstillstånd är väl avvägd. Som framgått finns möjligheter att göra undantag och ge uppehållstillstånd även till andra närstående när det finns synnerliga skäl för det. I propositionen har också särskilt framhållits att uttalandena i proposition 1983/84:144 om att hänsyn i möjlig mån skall tas till fall där udda och ömmande omständigheter föreligger alljämt har giltighet. Utskottet tillstyrkte propositionen och avstyrkte motionsyrkandena.

Utskottet är inte berett att generellt förorda en ändring av bestämmelserna. Att de tillämpande myndigheterna noga följer såväl gällande lag som de intentioner som framgår av förarbetena till lagen utgår utskottet från.

De nu gällande bestämmelserna har tillämpats under drygt två år. Utskottet anser därför att det nu bör göras en utvärdering av lagstiftningen som uppmärksammar speciellt udda och ömmande fall liksom även sista länken-fall och andra speciella anknypningar. En sådan utvärdering bör ske skyndsamt.

Vad utskottet sålunda med anledning av motionerna Sf1 yrkande 15, Sf617, Sf623 yrkande 6, Sf629, Sf630 samt Sf632 yrkandena 3 och 8 (delvis) anfört om en skyndsam utvärdering bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vad gäller frågan om krav på försörjning framhölls i den migrationspolitiska propositionen att ett försörjningskrav för anhöriga för rätt till uppehållstillstånd skulle kräva en mycket grundlig belysning av frågan i hela dess vidd, och att regeringen därför inte var beredd att lägga fram förslag om någon form av försörjningskrav. Utskottet, som delar denna uppfattning, avstyrker motion Sf607 yrkande 3.

En parlamentarisk kommitté, Kommittén om ny instans- och processordning i utlänningsärenden (NIPU), har nyligen överlämnat betänkandet Ökad rättssäkerhet i asylärenden (SOU 1999:16). I betänkandet anförs beträffande uppehållstillstånd efter inresa att utgångspunkten bör vara att Sverige även i fortsättningen skall ha ett principiellt krav på att uppehållstillstånd för andra än skyddsberättigade skall ha beviljats före inresan. Undantag skall dock kunna göras om utlänningen har stark anknytning till en i Sverige bosatt person och det skäligen inte kan krävas att utlänningen återvänder till ett annat land för att ge in ansökan där. Till skillnad mot vad som i dag gäller blir kommitténs slutsats att huvudvikten när det gäller undantag från kravet på uppehållstillstånd före inresan bör läggas vid om det är skäligt att kräva att utlänningen återvänder till ett annat land för att ge in ansökan där och inte vid om det är uppenbart att tillstånd skulle ha beviljats om prövningen gjorts före inresan.

Utskottet, som anser att resultatet av beredningsarbetet bör avvaktas, avstyrker motion Sf620 yrkande 8.

Uppskjuten invandringsprövning

Gällande ordning

Enligt uttalanden i den migrationspolitiska propositionen skall systemet med uppskjuten invandringsprövning behållas när det gäller förhållanden där parterna känt varandra endast en kortare tid. Vid sådana förhållanden tillämpas s.k. uppskjuten invandringsprövning då uppehållstillstånd ges för sex månader i taget under de första två åren. Upphör anknytningen under den tiden skall utlänningen i normalfallet återvända hem. Undantag görs dock, t.ex. när det finns barn i förhållandet, när förhållandet upphört på grund av misshandel, när det finns risk för social utstötning vid återkomsten till hemlandet eller om den part som kommit hit på grund av anknytning har hunnit bli väl etablerad i arbetslivet.

Motioner

I motion Sf1 yrkande 14 av Gudrun Schyman m.fl. (v) begärs ett tillkännagivande om utfärdande av en tidsbegränsad förordning för att hjälpa kvinnor som misshandlats medan uppskjuten invandringsprövning pågår. Motionärerna hänvisar till att den parlamentariska kommittén NIPU kommer att

lägga fram förslag avseende uppskjuten invandringssprövning. Det kommer dock att ta lång tid innan beredningen av ärendet är klar, och i avvaktan härpå bör en tidsbegränsad förordning utfärdas för att hjälpa de kvinnor som just nu hotas av avvísning.

Margareta Viklund (kd) vänder sig i motion Sf606 mot den kontaktförmedling som förekommer i syfte att locka utländska kvinnor till Sverige. Verksamheten har enligt motionären blivit så omfattande att man kan tala om importverksamhet. Ett sätt att minska verksamheten med kontaktförmedling är att inte tillåta annonsering om kontakt och förmedling av utländska kvinnor. I yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om detta. Motionären framhåller vidare att av bl.a. humanitära och medmänskliga skäl bör inte tvåårsregeln automatiskt tillämpas om ett äktenskap eller samboende upphör inom två år på grund av misshälligheter och hon begär i yrkande 2 ett tillkännagivande härom. Även Ragnwi Marcelind (kd) vänder sig i motion Sf619 mot den verksamhet som innebär att kvinnor utnyttjas och luras att komma till Sverige genom s.k. förmedlingsverksamhet. I yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om en utredning av verksamheten. Motionären anser också att den s.k. tvåårsregeln bör tas bort och hon begär i yrkande 2 ett tillkännagivande härom. Vidare anförs att Invandrarverket bör få tillstånd att granska mäns bakgrund genom att få tillgång till kriminalregister och på så sätt få möjlighet att utröna om det tidigare finns vandelsanmärkning mot en man som ansöker om att ta hit en utländsk kvinna. I yrkande 3 begärs ett tillkännagivande härom.

I motion Sf620 yrkande 6 av Kerstin-Maria Stalin m.fl. (mp) begärs ett tillkännagivande om kvinnor och tvåårsregeln. Motionärerna menar att det inte är rimligt att misshandlade och andra kvinnor som fått tillfälliga uppehållstillstånd inte skall få stanna i Sverige efter en skilsmässa eller separation. Om det inte kan riktas allvarliga vandelsanmärkningar mot kvinnan bör hon få permanent uppehållstillstånd.

I motion Sf632 av Bo Könberg och Barbro Westerholm (fp) framhålls att det inte är rimligt att enskilda tjänstemän gör subjektiva bedömningar av äktheten i makars kärlek. För att ifrågasätta ett sådant förhållande bör det enligt motionärerna krävas handfasta bevis på att det rör sig om skenäktenskap. I yrkande 8 (delvis) begärs ett tillkännagivande härom.

Helena Bargholtz m.fl. (fp) framhåller i motion So462 att kvinnor som lockats till Sverige under förespeglning om äktenskap kan komma att utvisas om de vistats här kortare tid än två år. Om kvinnorna i förhållandet utsatts för misshandel bör de få stanna i Sverige. I yrkande 18 begärs ett tillkännagivande härom.

Utskottets bedömning

Den s.k. Anknytningsutredningen lade i november 1997 fram betänkandet Uppehållstillstånd på grund av anknytning (SOU 1997:152). Betänkandet överlämnades genom ett regeringsbeslut i februari 1998 till NIPU för beaktande. I NIPU:s betänkande anförs att kommittén till stora delar ställer sig bakom förslagen i Anknytningsutredningens betänkande. Kommittén betonar

att förslagen inte får leda till att möjligheterna att få uppehållstillstånd försvåras för de seriösa anknytningsarna, som utgör merparten av alla anknytningar. Kommittén instämmer i Anknytningsutredningens förslag att systemet med uppskjuten invandringsprövning bör behållas och att en så central princip skall framgå direkt av lagen. Enligt kommittén bör utgångspunkten vara att med bra utredning som grund bedöma, om det är fråga om ett seriöst förhållande. I normalfallet krävs det att såväl sökanden som referenspersonen hörs muntligen. När det är fråga om förhållanden som kan konstateras ha sin bakgrund i ett traditionellt kulturmönster bör uppehållstillstånd kunna beviljas, trots att parterna träffats i mycket begränsad omfattning och kanske saknar vetskap om varandra. Kommittén pekar dock på vikten av att särskilt grundliga muntliga utredningar görs när det är fråga om sådana arrangerade äktenskap. Vidare föreslår kommittén att endast om särskilda skäl talar mot att tillstånd ges skall ansökan avslås, trots att förhållandet i sig framstår som seriöst. Ett sådant skäl kan vara att det finns en påtaglig risk för att sökanden kommer att utsättas för våld eller allvarliga kränkningar i förhållandet. För att någon riskbedömning skall kunna göras, krävs det att kontrollen av framför allt referenspersonerna ökar. Referenspersoner bör, anföras det i betänkandet, i samband med utredningen alltid tillfrågas om tidigare äktenskap/samboförhållanden och om eventuella domar för brott. Utdrag ur polisregister bör alltid kunna hämtas in rörande referenspersonen. Invandrarverket bör få rätt till terminalåtkomst till polisregister såvitt avser uppgift om en person förekommer i registret eller inte och om vederbörande dömts för brott mot 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken. Fortsatt uppehållstillstånd skall kunna beviljas trots att förhållandet upphört, om sökanden eller sökandens barn utsatts för våld av referenspersonen eller för handlingar som innefattar allvarlig kränkning av sökandens eller barnets frihet eller frid. Denna reglering skall framgå av utlänningslagen. I det fall det görs sannolikt att sökanden eller dennes barn utsatts för övergrepp av allvarlig art under sammanboendet och förhållandet upphört främst på grund av detta skall uppehållstillstånd i regel beviljas. Detta förutsätter dock dels att sammanboendet inte varit helt kortvarigt, dels att det från början varit fråga om ett seriöst förhållande.

Utskottet anser att det fortsatta beredningsarbetet skall avvaktas och avstyrker motionerna Sf1 yrkande 14, Sf606 yrkandena 1 och 2, Sf619, Sf620 yrkande 6, Sf632 yrkande 8 i denna del och So462 yrkande 18.

Kostnaderna för asylpolitiken

Motion

Sten Andersson (m) begär i motion Sf601 att regeringen redovisar de totala kostnaderna och intäkterna för asyl- och flyktingpolitiken fr.o.m. år 1985. Enligt motionären visar ett antal utförda attitydundersökningar att svenska folket är kritiskt till den förda flyktingpolitiken, och många menar bl.a. att den är för dyr. Ett klarläggande av såväl kostnaderna som intäkterna av flyktingpolitiken skulle därför enligt motionären vara av värde.

Utskottet anförde med anledning av ett likalydande yrkande i betänkande 1997/98:SfU9 att i en rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi (ESO) av Jan Ekberg, biträdande professor i nationalekonomi, och Lars Andersson, ekon. dr i nationalekonomi (Invandring, sysselsättning och ekonomiska effekter, Ds 1995:68) har frågor om kostnader för invandringen belysts. Utskottet fann inte anledning för riksdagen att begära en redovisning för flyktingpolitikens kostnader och intäkter fr.o.m. år 1985.

Utskottet vidhåller denna uppfattning och avstyrker motion Sf601.

Arbetsstillstånd m.m.

Motioner

I motion Sf607 yrkande 2 av Ulf Kristersson m.fl. (m) begärs förslag om ökad möjlighet till uppehållstillstånd och arbetsstillstånd. Enligt motionärerna är det i nuläget endast ett par hundra personer som beviljas arbets- och uppehållstillstånd per år. En noggrann prövning av försörjningsmöjligheter och arbetserbjudande måste ske när en utländsk medborgare, utan att vara flykting eller unionsmedborgare, ansöker om uppehållstillstånd. En utökning av möjligheterna härtill skulle enligt motionärerna vara till stor nytta för Sverige.

Carin Lundberg och Karl Gustav Abramsson (s) begär i motion Sf633 ett tillkännagivande om behovet av att reglera organiserad bärplockning av utländska medborgare. Motionärerna uppger att det blivit allt vanligare att utländska medborgare i organiserad form lockas till Sverige under förespeglning av lättförtjänta pengar. Förhållandena för dessa under vistelsen i Sverige har framför allt under föregående sommar i många fall varit miserabla. Det är därför nödvändigt med någon form av reglering i dessa fall.

Utskottets bedömning

I och med att Sverige blev medlem i Europeiska unionen öppnades den svenska arbetsmarknaden för flera hundra miljoner människor. Beträffande arbetskraftsinvandring i övrigt anfördes i den migrationspolitiska propositionen bl.a. följande. Även om arbetskraftsinvandring i normalfallet inte bör ske, bör undantag kunna ske främst beträffande nyckelpositioner inom industrin och näringslivet i övrigt. Det kan vara fråga om personer som behövs för kvalificerad forskning, produktutveckling eller introduktion av ny teknik. Undantag skall enligt propositionen också kunna göras inom det kulturella området.

Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motion Sf607 yrkande 2.

Utländska bärplockare är en vanlig företeelse under de svenska somrarna. Bärplockarna kan delas in i två kategorier. En första kategori utgörs av dem vilka fått arbetsstillstånd för säsongarbete. Ett sådant tillstånd gäller under tre månader under tiden mellan den 15 maj och den 15 oktober. För att få ett sådant tillstånd ställs det krav på bl.a. att det finns bostad i Sverige, att ansö-

kan lämnas in minst sex veckor före beräknad inresa i Sverige samt att utlänningen fått ett skriftligt arbetserbjudande från en blivande arbetsgivare. En andra kategori av utländska bärplockare är de som säljer bären till en uppköpare. Dessa kommer hit på vanliga turistvisa, i den mån sådana krävs. Utskottet har erfarit att bl.a. Invandrarverket och Arbetsmarknadsstyrelsen nu arbetar på att åtgärda problemet. Arbetsmarknadsstyrelsen avser att utarbeta ett generellt yttrande om att det skall krävas arbetstillstånd för bärplockare som i organiserad form bjuds in till Sverige. Invandrarverket avser att se över sin praxis vad gäller beviljande av visum, närmast innebärande att de normala villkoren för visering skall vara uppfyllda, dvs. att vederbörande skall ha en tur- och returbiljett samt ha medel för sitt uppehälle under vistelsen i Sverige.

Utskottet kan konstatera att ett arbete på myndighetsnivå pågår med att skapa regler i syfte att motverka att utländska bärplockare kommer hit och under vistelsen här far illa. Det anförda får anses tillgodose syftet med motion Sf633.

Tidsbegränsade uppehållstillstånd

Gällande ordning

Upphållstillstånd innebär tillstånd att resa in i och vistas i Sverige under viss tid (tidsbegränsat uppehållstillstånd) eller utan tidsbegränsning (permanent uppehållstillstånd).

Även bestämmelserna om tidsbegränsade uppehållstillstånd har ändrats fr.o.m. den 1 januari 1997. De förutvarande bestämmelserna om tidsbegränsade uppehållstillstånd till tillfälligt skyddsbehövande har nu kompletterats med en möjlighet för regeringen att i fråga om en viss grupp av utlänningar meddela föreskrifter om att den som söker uppehållstillstånd som skyddsbehövande och som bedöms ha ett tillfälligt behov av skydd här i landet får ges ett tidsbegränsat uppehållstillstånd. Detta får beviljas för en sammanlagd tid av högst två år och, om ett program för att förbereda återvändandet har inletts innan dess, förlängas med högst två år. Möjligheterna för barn och föräldrar till barn att få ett motsvarande uppehållstillstånd är begränsade till att gälla barn under 18 år. Regeringens föreskrifter skall anmälas till riksdagen genom en särskild skrivelse inom tre månader.

Invandrarverket har dock alltid möjlighet att välja mellan att utfärda ett tidsbegränsat uppehållstillstånd eller ett permanent sådant.

Motion

Bo Könberg och Barbro Westerholm (fp) begär i motion Sf632 yrkande 9 ett tillkännagivande om att avveckla tillfälliga uppehållstillstånd. Att tvinga flyktingar tillbaka till hemlandet efter att ha tillbringat åtskilliga år här i landet är enligt motionärerna både inhumant och ohanterligt. Däremot kan det i situationer med massflykt vara lämpligt att, efter regeringsbeslut, bevilja personer från ett visst område ett tillfälligt uppehållstillstånd. Av rätts-

säkerhetsskäl bör sådana beslut inte omfatta längre tid än två. Förlängning med sex månader högst två gånger bör dock kunna ske i vissa fall.

1998/99:SfU5

Utskottets bedömning

Utskottet avstyrkte i betänkande 1997/98:SfU9 ett likalydande yrkande eftersom utskottet inte var berett att tillstyrka en avveckling av möjligheten att bevilja uppehållstillstånd för viss tid eller att ändra de nyligen beslutade reglerna om tidsbegränsade uppehållstillstånd vid massflyktssituationer. Utskottet vidhåller denna uppfattning och avstyrker motion Sf632 yrkande 9.

Återkallelse av uppehållstillstånd

Gällande ordning

Från och med den 1 januari 1998 gäller enligt 2 kap. 9 § utlänningslagen att återkallelse av uppehållstillstånd får ske i de fall en utlänning medvetet lämnat oriktiga uppgifter om sin identitet av betydelse för att få tillståndet eller medvetet förtigt omständigheter av sådan betydelse. Om utläningen vistats här mer än fyra år med uppehållstillstånd får beslut om återkallelse fattas endast om synnerliga skäl föreligger.

Motion

I motion Sf620 yrkande 7 av Kerstin-Maria Stalin m.fl. (mp) begärs ett tillkännagivande om att återkallelse av uppehållstillstånd inte skall få ske efter tre år om inte synnerliga skäl föreligger. Om barn under 18 år är föremål för ett sådant beslut skall den största restriktivitet föreligga.

Utskottets bedömning

Vid behandling av proposition 1997/98:36 Återkallelse av uppehållstillstånd anförde utskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande 1997/98:SfU7 bl.a. följande. När det gäller den tid som skall ha gått för att synnerliga skäl skall krävas för återkallelse anser utskottet att vissa jämförelser bör kunna göras dels med tidsgränserna för synnerliga skäl på grund av brott, dels med kvalifikationstiden för svenskt medborgarskap. Utskottet ansåg därvid att regeringens förslag om att det skall krävas synnerliga skäl för att återkalla uppehållstillståndet för den som vistats här mer än fyra år med uppehållstillstånd var en lämplig avvägning.

Utskottet vidhåller denna uppfattning och avstyrker motion Sf620 yrkande 7.

Visering

Gällande ordning

En utlänning som reser in i eller vistas i Sverige skall ha visering om inte utlänningen har uppehållstillstånd eller är medborgare i annat nordiskt land. Regeringen får föreskriva andra undantag från kravet på visering. Visering innebär tillstånd att resa in i och vistas i Sverige under viss kortare tid och får ges för högst tre månaders vistelse vid varje tillfälle om inte annat följer av föreskrifter som regeringen meddelar. Visering får begränsas även i övrigt och får förenas med de villkor som kan behövas.

Regeringens föreskrifter om undantag från viseringsplikt m.m. finns i 2 kap. utlänningsförordningen. Enligt 6 § får visering ges för längre tid än tre månader, dock högst ett år, om det föreligger särskilda skäl för det.

Sveriges anslutning till EU har inneburit att Sverige fått införa viseringskrav för medborgare i ytterligare några stater. En svensk anslutning till det s.k. Schengensamarbetet kommer att medföra att medborgare i fler stater kommer att bli viseringsskyldiga.

Motioner

I motion Sf616 yrkande 2 av Tommy Waidelich och Yilmaz Kerimo (s) begärs ett tillkännagivande om viseringskrav inom EU. Enligt motionärerna bör viseringskravet för dem som fått uppehållstillstånd i ett EU-land avskaffas.

Cinnika Beiming och Yilmaz Kerimo (s) begär i motion Sf618 ett tillkännagivande om besöksvisum. Många som ansöker om besöksvisum får enligt motionärerna avslag på sina ansökningar. Detta för att en del som erhållit sådant visum inte har återvänt till sina hemländer utan stannat i Sverige och ansökt om uppehålls- och arbetstillstånd. Ett sådant förfaringsätt av vissa personer bör enligt motionärerna inte föranleda att andra drabbas av negativa beslut. Ett avslag på visumansökan kan i många fall leda till familjetragedier. Besöksvisum bör enligt motionärerna beviljas med större generositet. Regeringen bör därför se över rutinerna och riktlinjerna för beviljande av besöksvisum.

Utskottets bedömning

Beträffande viseringspolitiken anförde utskottet senast i betänkande 1997/98:SfU9 med anledning av några motioner att när det gäller besök av släktingar och besök av kommersiella och kulturella skäl har regeringen understrukit vikten av att viseringskrav inte i onödan försvårar detta. Vikten av att sådana förbindelser underlättas måste alltid vägas in när viseringsansökningar prövas. Vidare erinrades om att det ankommer på Invandrarverkets styrelse att besluta bl.a. om riktlinjer för verkets beslut i ärenden om visering och om att representanter för flera riksdagspartier ingår i styrelsen. Utskottet ansåg att dessa uttalanden och den möjlighet att förlänga viseringstiden till ett år som införts år 1995 tillgodosåg motionerna. I ett skriftligt svar på en fråga, om regeringen avser att verka för att underlätta möjligheterna för människor att erhålla visum för besök hos släktingar i Sverige, har statsrådet Pierre Schori den 9 februari 1999 svarat att det inom Regeringskansliet för

närvarande pågår ett arbete som syftar till att på ett bättre sätt följa upp viseringsansökningar och ansökningar om uppehållstillstånd. Genom detta arbete får Invandrarverket tillgång till ytterligare underlag vid sin prövning av viseringsansökningar i framtiden.

Utskottet anser att syftet med motion Sf618 får anses tillgodosett med vad utskottet anfört.

Upphållstillstånd i ett av EU:s medlemsländer innebär inte rätt att fritt förflytta sig mellan unionsländerna. Utskottet har i andra sammanhang (se t.ex. 1997/98:SfU4y) framhållit vikten av att tredjelandsmedborgare som är bosatta i ett unionsland ges ökade möjligheter att erhålla arbets- och uppehållstillstånd i andra medlemsländer. Utskottet vill också framhålla att enligt artikel 73j.3 i Amsterdamfördraget skall rådet besluta om åtgärder som fastställer de villkor enligt vilka medborgare i tredje land skall ha frihet att resa inom medlemsstaternas territorium under en period av högst tre månader. Innebörden av denna bestämmelse är att både tredjelandsmedborgare som är viseringspliktiga, men som uppehåller sig legalt i en medlemsstat, och tredjelandsmedborgare som är viseringsfria skall kunna röra sig fritt inom EU under en period av tre månader. Motsvarande bestämmelser finns också i Schengenöverenskommelsen.

Utskottet kan vidare konstatera att i rådets och kommissionens handlingsprogram den 9 december 1998 för att på bästa sätt genomföra bestämmelserna i Amsterdamfördraget om upprättande av ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, anges under punkt 38 c Åtgärder inom området för invandring bl.a. att frågan om rätten för medborgare i tredje land som har uppehållstillstånd inom ett unionsland att bosätta sig i valfri medlemsstat i unionen inom kort skall diskuteras i en arbetsgrupp. Utskottet anser mot denna bakgrund det rimligt att ett arbete sker i syfte att åstadkomma viseringsfrihet mellan unionsländerna för dem som fått uppehållstillstånd i ett unionsland. Det anförda får anses tillgodose syftet med motion Sf616 yrkande 2.

Resedokument

Gällande ordning

Enligt 3 kap. 7 § utlänningslagen kan Invandrarverket för flyktingar och statslösa utfärda en särskild legitimationshandling för resor utanför Sverige (resedokument) enligt föreskrifter som regeringen meddelar. Ett resedokument skall enligt 1 kap. 10 § utlänningsförordningen utfärdas för viss tid och får, då det utfärdas, förses med anteckning om att innehavarens identitet inte är styrkt. Enligt 11 § får Invandrarverket utfärda främlingspass för en utlänning som saknar handling som gäller som pass och saknar möjlighet att skaffa sådan handling. Invandrarverket får utfärda främlingspass även i andra fall, om det finns särskilda skäl. Även främlingspass kan förses med anteckning om att identiteten inte är styrkt.

Gudrun Schyman m.fl. (v) anför i motion Sf1 att en anteckning i resedokument eller främlingspass om ej styrkt identitet närmast gör dokumenten obrukbara. Med tanke på de negativa konsekvenser en sådan anteckning kan få för den enskilde och även dennes anhöriga bör möjligheten att göra sådan anteckning inte få förekomma. I yrkande 12 begärs ett tillkännagivande härom.

I motion Sf616 yrkande 1 av Tommy Waidelich och Yilmaz Kerimo (s) begärs ett tillkännagivande om främlingspass. Enligt motionärerna är själva benämningen främlingspass ett problem eftersom många upplever ordet som nedvärderande. Enligt motionärerna skulle man i stället kunna benämna dokumentet resepass.

Utskottets bedömning

Utfärdande av resedokument eller främlingspass innebär att vederbörande får en legitimationshandling som identifierar henne eller honom. Detta innebär att vederbörande myndighet borgar för att identiteten är styrkt. Anteckning om ej styrkt identitet är inte ovillkorlig, och utskottet utgår från att denna möjlighet används med den varsamhet som så erfordras. Utskottet avstyrker bifall till motion Sf1 yrkande 12.

Enligt vad utskottet erfarit är uttrycket främlingspass ett väl inarbetat begrepp och ett byte av benämning skulle kunna vara ägnat att skapa förvirring. Utskottet har också erfarit att det internationellt vedertagna uttrycket är "alien's passport". Utskottet avstyrker bifall till motion Sf616 yrkande 1.

Avvisning och utvisning

Gällande ordning

I 4 kap. utlänningslagen anges under vilka förhållanden en utlänning får avvisas eller utvisas ur landet. De formella grunderna för avvisning, bl.a. att utlänningen inte har pass, visering eller uppehållstillstånd eller erforderligt arbetstillstånd, anges i 1 §. Någon tidsgräns för avvisning på sådana grunder finns inte. De materiella grunderna, t.ex. att det kan antas att han eller hon kommer att sakna tillräckliga medel, finns i 2 §. Avvisning i dessa fall får inte ske senare än tre månader efter utlänningens ankomst till Sverige och inte om han eller hon har visering eller uppehållstillstånd.

Invandrarverket skall pröva ärendet om avvisning om utlänningen söker asyl här eller utan avbrott har vistats i Sverige mer än tre månader efter ankomsten när frågan väcks om utlänningens avvisning. Har den centrala utlänningsmyndigheten i annat nordiskt land begärt att utlänningen skall avvisas skall även denna fråga prövas av Invandrarverket. I andra fall skall polismyndigheten pröva frågan om avvisning, men skall överlämna ärendet till Invandrarverket om myndigheten anser det tveksamt om avvisning bör ske.

En utlänning får utvisas om han eller hon uppehåller sig här efter det att uppehållstillståndet löpt ut eller återkallats. Även dessa beslut fattas av Invandrarverket.

Om en ansökan om uppehållstillstånd avslås eller uppehållstillståndet återkallas medan utlänningen befinner sig i Sverige, skall samtidigt beslut om avvísning eller utvisning meddelas om inte särskilda skäl talar mot detta. När frågan om avvísning eller utvisning prövas skall hänsyn tas till om utlänningen på grund av reglerna om verkställighet inte kan sändas till ett visst land eller det annars finns särskilda hinder mot att avgörandet verkställs. I avvísnings- eller utvisningsbeslutet skall ges de avvísningar om verkställigheten som prövningen föranleder.

Bestämmelser om verkställighet av avvísnings- och utvisningsbeslut finns i 8 kap. utlänningslagen. Enligt 1 § får en avvísning eller utvisning aldrig verkställas till ett land om det finns skälig anledning att tro att utlänningen där skulle vara i fara att straffas med döden eller med kroppsstraff eller att utsättas för tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, och inte heller till ett land där han inte är skyddad mot att sändas vidare till ett land där han skulle vara i sådan fara. Denna bestämmelse fick sin nuvarande utformning i och med lagändringarna som trädde i kraft den 1 januari 1997 och innebar en anpassning till Europakonventionen.

Finns inte ovan nämnda hinder mot verkställigheten skall utlänningen sändas till sitt hemland eller, om möjligt, till det land från vilket han eller hon kom till Sverige. Går inte detta eller finns det andra särskilda skäl får utlänningen i stället sändas till något annat land.

Invandrarverket får förordna att verkets beslut om avvísning får verkställas även om det inte vunnit laga kraft (omedelbar verkställighet), om det är uppenbart att det inte finns grund för asyl och att uppehållstillstånd inte heller skall beviljas på någon annan grund. Beslut om omedelbar verkställighet får meddelas senare än tre månader efter den första ansökan om uppehållstillstånd efter ankomsten till landet bara om synnerliga skäl talar för detta.

Ett beslut om avvísning eller utvisning anses verkställt om utlänningen lämnat landet och beslutet vunnit laga kraft. Andra beslut än sådana som meddelats av allmän domstol preskriberas om beslutet inte har verkställts inom fyra år efter det att det vunnit laga kraft. Har utlänningen inte kunnat anträffas för verkställighet inom fyraårstiden och frågan om verkställighet kommer upp därefter, skall beslutet anses verkställt genom att utlänningen lämnat landet och beslutet har vunnit laga kraft, om inte annat visas.

Motioner

I motion Sf1 av Gudrun Schyman m.fl. (v) framhålls att handläggningstiderna i ärenden om uppehållstillstånd sedan länge varit oacceptabelt långa. Detta innebär svåra psykiska påfrestningar för dem som väntar på beslut. I yrkande 13 begärs förslag om sådan ändring av utlänningslagen att den asylsökande som inte inom två år från ansökan fått ett lagakraftvunnet beslut om avvísning som också verkställts skall beviljas uppehållstillstånd om det inte

föreligger synnerliga skäl häremot eller den asylsökande själv medverkat till tidsutdräkten.

Kerstin-Maria Stalin m.fl. (mp) framhåller i motion Sf620 att man måste värna om de flyktingar som tvingas hålla sig gömda här i landet. De som gömmer sig har oftast fullgoda skäl till detta och i vart fall hyser de en välgrundad subjektiv rädsla för att de skall råka illa ut om de återförs till sitt hemland. Dessa människor bör erhålla någon form av amnesti och bör efter tre års vistelse få tillstånd att stanna här i landet. I yrkande 5 begärs ett tillkännagivande härom.

I motion U632 yrkande 2 av Margareta Viklund m.fl. (kd) begärs ett tillkännagivande om att inga konvertiter eller personer som på annat sätt anses ha brutit mot iransk eller islamsk lag skall skickas tillbaka till Iran. Enligt motionärerna har rapporterats en dramatisk ökning av avrättningar i Iran. Rättssäkerheten är obefintlig och en stor del av avrättningarna gäller politiska fångar som anklagas för opposition mot regeringen. Tortyr och miss-handel är vanligt förekommande och förhållandena i fängelserna är inte människovärdiga.

Utskottets bedömning

Utskottet är väl medvetet om att det i många ärenden om uppehållstillstånd förekommer alltför långa handläggningstider. Utskottet utgår från att myndigheterna gör vad på dem ankommer för att i görligaste mån förkorta dessa tider. Såsom framhålls i motion Sf1 innebär väntan på ett beslut ofta en svår påfrestning för den sökande som är i ett utsatt läge. Utskottet kan dock inte tillstyrka en tidsgräns efter vilken uppehållstillstånd generellt skulle beviljas. Utskottet avstyrker motion Sf1 yrkande 13.

Preskriptionstiden för avvísings- och utvisningsbeslut förlängdes från två till fyra år i samband med att den nuvarande utlänningslagen infördes. Ändringen gjordes mot bakgrund av att det blivit allt vanligare att utlänningar höll sig undan verkställighet under långa tider. Efter en preskription av ett avvísings- eller utvisningsbeslut behöver utlänningen fortfarande ha tillstånd att stanna här. Om ett sådant tillstånd skall ges eller inte måste bedömas med hänsyn till omständigheterna i de enskilda fallen. Utskottet avstyrker motion Sf620 yrkande 5.

Ett förbud mot verkställighet finns, som framgått ovan, för verkställighet till ett land om det finns skälig anledning att tro att utlänningen där skulle vara i fara att straffas med döden eller med kroppsstraff eller att utsättas för tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. En individuell bedömning av om nämnda verkställighetshinder föreligger sker i varje enskilt fall och mot bakgrund härav avstyrker utskottet motion U632 yrkande 2.

Utvisning på grund av brott

Gällande ordning

Enligt 4 kap. 7 § utlänningslagen får en utlänning utvisas ur Sverige om han dömts för ett brott som kan leda till fängelse eller om en domstol undanröjer en villkorlig dom eller skyddstillsyn som utlänningen har dömts till. När det rör sig om mindre allvarliga brott kan dock utlänningen utvisas endast om brottsligheten är systematisk eller upprepad och under förutsättning att påföljden bestäms till ett svårare straff än böter i det mål utvisningsfrågan är aktuell. Oberoende av återfallsrisk kan utvisning ske vid vissa svårare former av brott. När en domstol överväger om en utlänning bör utvisas skall den ta hänsyn till utlänningens anknytning till det svenska samhället. Därvid skall domstolen särskilt beakta utlänningens levnadsomständigheter och familjeförhållanden samt hur länge utlänningen har vistats i Sverige. En utlänning som vistats i Sverige med permanent uppehållstillstånd sedan minst fyra år när åtal väcktes eller som då var bosatt i Sverige sedan minst fem år får utvisas endast om det finns synnerliga skäl. Detsamma gäller för medborgare i annat nordiskt land som vid angiven tidpunkt hade varit bosatt här sedan minst två år. För flyktingar gäller särskilda mycket starka begränsningar av möjligheterna till utvisning. En utlänning som kom till Sverige innan han fyllde 15 år och som när åtal väcktes hade vistats här sedan minst fem år får över huvud taget inte utvisas på grund av brott.

Ett beslut om utvisning på grund av brott skall innehålla förbud för utlänningen att återvända till Sverige under viss tid eller utan tidsbegränsning.

En domstols beslut om utvisning får inte verkställas förrän ådömt fängelsestraff avtjänats eller verkställigheten flyttats över till annat land. Om domstolen inte funnit att skäl till utvisning föreligger på grund av brottet och det samtidigt föreligger ett av Invandrarverket fattat lagakraftvunnet beslut om avvisning eller utvisning finns dock inte något formellt hinder mot att avvisning eller utvisning sker innan fängelsestraffet avtjänats.

Motioner

I motion Sf605 av Ingvar Eriksson och Ola Karlsson (m) begärs ett tillkännagivande om att utvisningsbeslut skall verkställas efter det att de sammanlagda fängelsestraffen avtjänats. I motionen anförts att strafftiden på grund av tillkommande förseelser kan bli så lång att tiden för utvisningsbeslutet löpt ut. Den dömde kan då efter avtjänat fängelsestraff fritt vistas i landet. Motionärerna framhåller också att oaktat domstols beslut om utvisning inte är att betrakta som en påföljd måste ändå utvisningsbeslutets intentioner vara en del av en väl motiverad bedömning av den dömdes möjligheter att klara sin livsföring här i landet.

Gun Hellsvik m.fl. (m) framhåller i motion Sf622 att tillgänglig statistik visar att andelen utländska medborgare som i samband med en dom fått ett utvisningsbeslut inte har ökat trots att avsikten med den lagstiftning som trädde i kraft den 1 juli 1994 var att reglerna skulle skärpas. Motionärernas uppfattning är att utvisning skall kunna ske oberoende av risk för fortsatt brottslig verksamhet, då en utländsk medborgare döms för ett brott där fängelse i mer än sex månader ingår i straffskalan. Utvisning skall också kunna ske om en utlänning döms för andra gången för brott där fängelse ingår i

straffskalan även i de fall påföljden inte inneburit fängelse. Utvisning skall också kunna ske då en utländsk medborgare döms för första gången om straffet är fängelse. Enligt motionärerna skall utländska medborgare som begår brott inte kunna undgå utvisning enbart på den grunden att han här haft ett kortvarigt förhållande med barn som följd. I yrkande 1 begärs förslag till ändring i utlänningslagen i enlighet med det anförda.

Utskottets bedömning

Utskottet har i det av riksdagen godkända betänkandet 1997/98:SfU7 behandlat ett likadant yrkande som framställs i motion Sf605. Utskottet anförde därvid att när en domstol beslutar om utvisning på grund av brott skall beslutet innehålla förbud för utlänningslagen att återvända till Sverige under viss tid eller utan tidsbegränsning. Tidsbegränsning är dock huvudregel och de tider som kommer i fråga är i allmänhet fem eller tio år. Även så kort tid som två år förekommer undantagsvis. Enligt 4 kap. 9 § utlänningslagen får en domstol, när den enligt 34 kap. brottsbalken beslutar att förändra en påföljd som en utlänningslag har dömts till, också meddela det beslut beträffande utvisningen som förändringen av påföljd ger anledning till. Bestämmelsen innebär bl.a. att, om domstolen beslutar att utlänningslagen skall utvisas för det nya brottet, domstolen antingen kan förlänga tiden för återreseförbudet enligt den tidigare domen eller också ersätta det tidigare utvisningsbeslutet med ett nytt som då omfattar även det tidigare beslutet. Ett sådant beslut förutsätter i och för sig inte någon ändring av brottspåföljden, eftersom ändringen beträffande utvisningen i detta fall föranleds av att den nya brottsligheten i sig anses böra medföra utvisning. Utskottet pekade också på att en domstols beslut om utvisning på grund av brott inte är en påföljd utan en särskild rättsverkan på grund av brottet. Om det i något enstaka fall inträffar att tiden för ett återreseförbud gått till ända efter det att den dömde avtjänat ett fängelsestraff är det därför inte rimligt att tiden för förbudet börjar löpa vid denna tidpunkt. Utskottet avstyrkte bifall till motionen.

Utskottet vidhåller sin tidigare intagna ståndpunkt och avstyrker bifall till motion Sf605. Utskottet kan heller inte tillstyrka motion Sf622 yrkande 1.

Rättssäkerhet och handläggning

Motioner

Utskottet behandlar under denna rubrik ett antal motionsyrkanden som rör processen i utlänningsärenden.

I motion Sf603 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) begärs förslag från regeringen innebärande att överklagandemöjligheten i asylärenden utformas så att reell likhet inför lagen skall gälla inom rättssystemet. Motionären anför att en asylsökande i dag kan få ett avvisnings- eller utvisningsbeslut prövat i princip hur många gånger som helst, låt vara att nya skäl visserligen skall ha tillkommit. Enligt motionären innebär detta risker för att sådana skäl mer eller mindre konstrueras, i synnerhet som alternativet i många fall kan vara traumatiskt.

Gudrun Schyman m.fl. (v) begär i motion Sf1 yrkande 7 att en utredning tillsätts med uppgift att föreslå ändringar i sekretesslagen för att stärka sekretessen till skydd för den enskilde i samband med ambassadutredningar i asylärenden. Enligt motionärerna händer det att känslig information hanteras vårdslöst av ambassaderna. Ofta används lokalanställd personal för att genomföra utredningar, trots att detta innebär stora risker från sekretessynpunkt.

Bo Könberg och Barbro Westerholm (fp) anför i motion Sf632 att om Utlänningsnämnden i ett avslagsbeslut har en annan motivering för avslaget än Invandrarverket skall den klagande beredas möjlighet att ta del av denna innan nämnden fattar beslut. I yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om det anförda. I yrkande 6 begärs dessutom ett tillkännagivande om en nedläggning av Utlänningsnämnden eftersom denna inte längre har någon trovärdighet. Vidare anför motionärerna att myndigheterna skall ha full rätt att pröva skälen för ett beslut även om dessa skäl redan tidigare varit föremål för en bedömning. I yrkande 5 begärs ett tillkännagivande härom. Motionärerna anser också att de asylsökandes ställning behöver stärkas. Som exempel härpå anger motionärerna att i de fall en asylsökande lämnat in ett specialistutlåtande utfärdat av läkare så skall Invandrarverkets förtroendeläkare, som har att bedöma detta utlåtande, ha samma specialistkompetens. I yrkande 8 (delvis) begärs ett tillkännagivande härom.

Birger Schlaug m.fl. (mp) anför i motion Sf626 att det är mycket långa väntetider i asylärenden och att åtgärder måste vidtas för att förkorta dessa. I yrkande 1 begärs ett tillkännagivande härom. Motionärerna begär dessutom i yrkande 3 ett tillkännagivande om Utlänningsnämnden. Motionärerna anser att om det infördes en längsta tid om två år, för barnfamiljer 18 månader, inom vilken besked om uppehållstillstånd måste beslutas så skulle detta innebära att Utlänningsnämnden eller annan överklagandeinstans fick större utrymme för de mer svårutredda ärendena.

Även Yvonne Ruwaida (mp) framhåller i motion Sf635 att väntetiderna blivit alltför långa och att detta undergräver människors rättssäkerhet. Motionären anser att efter ett års vistelse här i landet skall permanent uppehållstillstånd automatiskt beviljas. I yrkande 4 begärs ett tillkännagivande härom.

Utskottets bedömning

I budgetpropositionen 1998/99:1 för år 1999 framhålls under utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar att det fortfarande är alltför långa tider de asylsökande vistas i Sverige i avvaktan på beslut. Åtgärder skall vidtas så att Invandrarverkets och Utlänningsnämndens handläggningstider förkortas. Detta leder till att vistelsetiderna kan förkortas. Åtgärderna består bl.a. i att arbetsrutiner och IT-stöd ses över. Vidare slutförs en omorganisation av Utlänningsnämnden. I budgetpropositionen konstateras att nämnden inte lyckats nå de av regeringen för år 1998 uppsatta verksamhetsmålen men att omorganisationen bör resultera i att målen nås under år 1999. Utskottet har under beredningen av nu behandlade motioner även fått muntlig information från

såväl Invandrarverket som Utlänningsnämnden om bl.a. handläggningstider och åtgärder som vidtas för att förkorta dessa.

NIPU föreslår stora förändringar när det gäller processordningen i utlänningsärenden. Enligt kommittén bör Utlänningsnämnden läggas ned. Kommittén föreslår att Invandrarverket som central utlänningsmyndighet och förvaltningsmyndighet skall fatta beslut i första instans. Verkets beslut skall kunna överklagas till en länsrätt, och länsrättens beslut skall kunna överklagas till en kammarrätt. För prövning hos kammarrätten skall krävas prövningstillstånd enligt de vanliga regler om sådant tillstånd som gäller hos kammarrätterna. Någon möjlighet till överprövning av kammarrättens beslut föreslås inte, utan kammarrätten blir slutinstans. Utlänningsärenden skall inte handläggas vid alla länsrätter och inte heller vid alla kammarrätter. Behovet av domstolar i asylärenden bör enligt kommittén vara styrande för hur många och vilka länsrätter som skall handlägga utlänningsärenden. Med Invandrarverkets nuvarande beslutsorganisation kommer det inte att finnas några asylärenden att överpröva på mer än tre platser i landet. Regeringen bör få bestämma vilka länsrätter som skall handlägga utlänningsärenden. Enligt kommitténs uppfattning talar dock starka skäl för att det skall vara länsrätterna i Stockhoms län, i Skåne län och i Göteborg. Ett annat skäl att inskränka antalet länsrätter som skall handlägga utlänningsärenden är enligt kommittén att ärendena, liksom ärenden på andra områden, kräver särskild kompetens. Bortsett från de juridiska kunskaper som krävs, krävs också större allmänkunskap om förhållanden i andra länder samt bättre tillgång till sådan information än domstolar i allmänhet behöver. Om ärendena sprids ut på allt för många länsrätter skulle det vara svårt för varje enskild domstol att bygga upp denna kompetens. I processen skall tillämpas ett tvåpartsförfarande innebärande att myndigheten redan på länsrättsnivå blir motpart till den enskilde och lägger där fram utredning och kan argumentera för sin uppfattning. Förvaltningsprocesslagens vanliga regler bör enligt kommittén gälla. Det innebär att muntlig förhandling kan komma ifråga när det kan antas vara till fördel för utredningen eller främja ett snabbt avgörande av målet. Muntlig förhandling skall vidare hållas om den enskilde begär det och förhandlingen inte är obehövlig och inte heller särskilda skäl talar emot det. Kommittén understryker att muntlig förhandling i förvaltningsdomstolarna är avsedd som ett komplement till den skriftliga handläggningen och att inte förhandlingen avser allt processmaterial. Självklart kan förhandlingen ändå, särskilt när det är fråga om trovärdighet, komma att beröra det skriftliga materialet. Mål som rör avvisning eller utvisning skall enligt kommittén utgöra förtursmål i domstolarna. Kommittén anför också att då processen förbättras, och särskilt möjligheterna till effektiv muntlig förhandling, bedöms att handläggningstiderna för asylärenden kan förkortas. Samtidigt pekar kommittén på behovet av att Invandrarverket skall kunna prioritera asylutredningar så att dessa kan avslutas inom rimlig tid. En sådan åtgärd kan antas vara av avgörande betydelse för att handläggningstiderna skall kunna kortas. Möjligheterna att påverka detta har dock inte legat inom kommitténs uppdrag. Slutligen föreslås att möjligheten att lämna över enskilda ärenden till regeringen för vägledande beslut slopas. Regeringens styrning får i stället ske genom förordning.

NIPU föreslår inga ändringar i sekretesslagen. I de fall utlandsmyndigheten hämtar in uppgifter i enskilda ärenden är dessa regelmässigt sekretessbelagda enligt 7 kap. 14 § sekretesslagen. Uppgifter om de källor ambassaden använt för att hämta in underlag kan vara sekretessbelagda enligt 2 kap. 1 § sekretesslagen. Att ambassaderna vid sina utredningar iakttar försiktighet så att anhöriga till den asylsökande som är kvar i hemlandet inte riskerar att drabbas av trakasserier eller förföljelse från myndigheterna utgår utskottet från.

Utskottet anser att i avvaktan på den fortsatta beredningen bör riksdagen nu inte göra några uttalanden med anledning av de frågor som tas upp i de olika motionerna. Utskottet avstyrker motionerna Sf1 yrkande 7, Sf603, Sf626 yrkandena 1 och 3, Sf632 yrkandena 4–6 och 8 i denna del samt Sf635 yrkande 4.

Organiserad illegal invandring

Enligt gällande bestämmelser i 10 kap. 5 § utlänningslagen kan den som i vinstsyfte planlägger eller organiserar verksamhet, som är inriktad på att främja att utläningar reser till Sverige utan pass och de tillstånd som krävs för inresa till Sverige, dömas till fängelse i högst fyra år eller, när omständigheterna är mildrande, till böter. Den som hjälper en utläning att resa till Sverige utan pass eller de tillstånd som krävs för inresa i Sverige döms med motsvarande straffsats för medhjälp till brottet, om han eller hon insåg eller hade skälig anledning att anta att resan anordnats i vinstsyfte genom sådan verksamhet som ovan nämnts.

Motion

I motion Sf613 av Elisabeth Markström m.fl. (s) begärs ett tillkännagivande om översyn av straffskalan för handel med och smuggling av människor. Enligt motionärerna förväntas människosmuggling till och inom Europa genom olika bedömningar kunna bli ett ökande problem. Detta är oroande då signaler når oss om att olaglig smuggling av och handel med människor även till Sverige ser ut att öka. Det kan vara fråga om smuggling av människor på flykt undan krig och förtryck men det kan också vara fråga om smuggling av kvinnor och barn i syfte att de vid framkomsten utnyttjas inom sexindustrin, dvs. för prostitution och pornografi. Vad gäller s.k. trafficking, dvs. handeln med människor för prostitution, är det ännu inte ett omfattande problem inom Sverige men väl så utbrett inom ett flertal europeiska länder dit Sverige genom EU-medlemskapet numera har öppna gränser.

Då handel med och smuggling av människor måste anses vara minst lika allvarliga brott som varusmuggling borde straffen för detta vara minst lika höga som vid varusmuggling. För att markera allvaret i brottet bör svensk lagstiftning ses över i syfte att skärpa straffet för människosmuggling.

Bestämmelserna i 10 kap. 5 § utlänningslagen ändrades fr.o.m. den 1 juli 1994. Ändringarna innebar en skärpning i förhållande till vad som tidigare gällde (prop. 1993/94:52, bet. 1993/94:SfU7, rskr. 1993/94:77). Skärpningen tillkom i huvudsak på grund av en del upprörande fall av smuggling av människor som ville söka uppehållstillstånd här i landet. Fr.o.m. den 1 januari 1997 har straffmaximum höjts från två år till fyra år (prop. 1996/97:25, bet. 1996/97:SfU5, rskr. 1996/97:80). Vad gäller s.k. trafficking är, såsom framhålls i motionen, denna kanske ännu inte så omfattande vad gäller Sverige. Även denna verksamhet måste emellertid stävjas innan den får fotfäste här. Utskottet anser att det nu bör göras en utredning av vilken effekt de nya bestämmelserna fått. Utredningen bör omfatta bl.a. en kartläggning av hur många gripanden som gjorts av polis eller andra myndigheter, en tolkning av innehållet i de domar som avkunnats samt en kartläggning hur många som över huvud taget dömts. För straffansvar gäller att människosmugglingen skett i vinstsyfte. Ett sådant rekvisit kan enligt utskottets mening innebära svårigheter i bevishänseende då vederbörande exempelvis kan hävda att han visserligen erhållit medel från dem som transporterats men att dessa medel utgör kostnader för transporten. Ett alternativt sätt vore att byta nämnda rekvisit mot ett annat, exempelvis ”mot betalning”, vilket sannolikt skulle förenkla bevisföringen. Även denna fråga bör analyseras i utredningen. Regeringen bör återkomma till riksdagen med en redovisning av kartläggningen m.m. samt de eventuella förslag som kan föranledas härav.

Vad utskottet sålunda anfört bör med anledning av motion Sf613 ges regeringen till känna.

Transportörer

I 9 kap. 2 och 3 §§ utlänningslagen finns bestämmelser om skyldighet för transportörer att ersätta staten för kostnader för utlänningars resa till och från Sverige inklusive vissa andra kostnader. Skyldigheten inträder när utlänningen saknar pass, tillstånd för inresa och medel för hemresan. Transportören kan under vissa omständigheter befrias från betalningsskyldighet.

Motion

I Sf607 yrkande 6 av Ulf Kristersson m.fl. (m) begärs ett tillkännagivande om ökat transportöransvar. Motionärerna anser att det bör införas en möjlighet att böteslägga transportörer som fraktar resenärer med otillräckliga identitetshandlingar. Enligt motionärerna kommer Schengensamarbetet att innebära ett åtagande att införa böter i dessa fall.

Utskottets bedömning

Någon uttrycklig skyldighet för transportörer att kontrollera en utlännings resedokument finns inte. När riksdagen behandlade proposition 1997/98:42 Schengensamarbetet (bet. 1997/98:JuU15), vari föreslogs att riksdagen skall

godkänna Sveriges anslutning till detta samarbete, anfördes med anledning av en motion om utökat transportöransvar bl.a. följande. I Schengenkonventionens artiklar 26–27 finns bestämmelser om s.k. transportöransvar. I dessa artiklar åläggs Schengenstaterna att i sin nationella lagstiftning införa motsvarande bestämmelser. Enligt artikel 26 skall bl.a. transportören vara skyldig att kontrollera att en utlänning som transporteras sjö- eller luftvägen har de resedokument eller viseringar som erfordras för inresa i Schengenområdet. I den nämnda propositionen gör regeringen bedömningen att de nuvarande bestämmelserna om transportöransvar får anses uppfylla Schengenkonventionens krav. De svenska bestämmelserna på området har presenterats och noga övervägts under Sveriges förhandlingar om anslutning till Schengensamarbetet. Någon kritik riktades inte i det läget mot den svenska lagstiftningen. Regeringen pekar samtidigt på att detta inte hindrar att det kan finnas anledning i ett senare skede, särskilt när större erfarenhet finns av konventionens praktiska tillämpning, att på nytt ta upp frågan till diskussion.

Utskottet delar den framförda uppfattningen och avstyrker motion Sf607 yrkande 6.

Barn

Barnkonventionen

Såväl i den migrationspolitiska proposition 1996/97:25 som i betänkande 1996/97:SfU5 (s. 86–105) redogjordes utförligt för barnkonventionens bestämmelser och hur dessa kan påverka barns ställning i utlänningslagen.

Genom förslag i propositionen kompletterades utlänningslagen med en portalbestämmelse med innebörden att barnets hälsa, utveckling och bästa i övrigt särskilt skall beaktas i fall som rör barn.

Motioner

I motion Sf632 yrkande 7 av Bo Könberg och Barbro Westerholm (fp) begärs ett tillkännagivande om att barnkonventionen skall inarbetas i utlänningslagen. Enligt motionärerna är det omänskligt att många familjer splittras, något som sker i dag. Om barnkonventionen inarbetades i utlänningslagen skulle det bli mycket svårt att fatta avvisningsbeslut med familjesplittring som följd, och inga barn skulle behöva gömma sig.

Kerstin-Maria Stalin m.fl. (mp) anför i motion Sf620 att Sveriges förpliktelser enligt barnkonventionen är att i alla sammanhang se till barns bästa. Detta skall förverkligas genom den s.k. portalparagrafen i utlänningslagen. I nu existerande lagtext verkar denna paragraf hänga löst i texten. Den, och andra artiklar i barnkonventionen, behöver enligt motionärerna i stället upprepas på de ställen där de är relevanta. I yrkande 3 begärs ett tillkännagivande härom.

Agneta Brendt m.fl. (s) anför i motion Sf631 att i förarbetena till den nuvarande utlänningslagstiftningen finns mycket skrivet om den s.k. portalparagrafen och barnkonventionen och dess konsekvenser vad gäller att beakta vad hänsynen till barns hälsa, utveckling och allmänna bästa kräver. Motion-

ärerna önskar att den utvärdering av tillämpningen av portalbestämmelsen som för närvarande genomförs får till följd att regeringen återkommer till riksdagen med en redovisning över hur lagen tillämpats och vilket genomslag barnkonventionen fått och i samband med detta lägger fram förslag om eventuella lagändringar. Motionärerna begär ett tillkännagivande om det anförda.

Utskottets bedömning

För närvarande behandlar riksdagen regeringens proposition 1997/98:182 Strategi för att förverkliga FN:s konvention om barnets rättigheter i Sverige. I yttrande 1998/99:SfU2y över propositionen till socialutskottet har socialförsäkringsutskottet anfört bl.a. följande. När det gäller barns situation i utlänningsärenden vill utskottet erinra om att utlänningslagen, som en följd av Barnkommitténs översyn av svensk lagstiftning i förhållande till barnkonventionen, fr.o.m. den 1 januari 1997 har kompletterats med en portalbestämmelse med innebörden att barnets hälsa, utveckling och bästa i övrigt särskilt skall beaktas i fall som rör barn (prop. 1996/97:25, bet. 1996/97:SfU5, rskr. 1996/97:80). Utan att barnets bästa generellt tar över samhällsintresset att reglera invandringen skall portalbestämmelsen ha en stark och meningsfull innebörd. Detta gäller såväl vid en bedömning av om det finns humanitära skäl för uppehållstillstånd som i hela asylprocessen. I lagen infördes dessutom en särskild bestämmelse om att, såvida det inte är olämpligt, barnets inställning vid ansökan om uppehållstillstånd skall klarläggas. Utskottet vill framhålla vikten av att barnkonventionens bestämmelser får genomslag också i tillämpningen av utlänningslagen. Inom Utrikesdepartementet har under våren 1998 tillsatts en arbetsgrupp för att bl.a. utvärdera tillämpningen av den aktuella portalbestämmelsen. Arbetsgruppens arbete skall avslutas i maj 1999, och utskottet förutsätter att resultatet av detta arbete därefter nogt övervägs.

Som framgår av yttrandet kommer under våren att redovisas en rapport vari den s.k. portalbestämmelsen utvärderas. Utskottet kan också här instämma i att resultatet av detta arbete nogt bör övervägas. I avvaktan härpå bör motionerna Sf620 yrkande 3, Sf631 och Sf632 yrkande 7 inte föranleda något uttalande från riksdagens sida.

Barn och verkställighet

I den migrationspolitiska propositionen framhölls att det är angeläget att beslut om avvisning kan verkställas så snabbt som möjligt när det är uppenbart att en ansökan om asyl saknar grund. Det är i regel också för den enskilde till fördel om beslutet verkställs snabbt. När det gäller barn som kommer hit ensamma måste det självklart på ett otvetydigt sätt klarläggas att det inte finns någon grund för uppehållstillstånd innan ett ensamt barn avvisas med omedelbar verkställighet.

I motion Sf623 av Fanny Rizell m.fl. (kd) motsätter sig motionärerna en migrationspolitik som leder till att familjemedlemmar avlägsnas från varandra, och de förordar därför att avvisningsbeslut som leder till familjesplittring skall inhiberas såvida inte synnerliga skäl talar mot detta. I yrkande 5 begärs ett tillkännagivande härom.

Utskottets bedömning

Med anledning av ett motionsyrkande om familjesplittring anförde utskottet senast i betänkande 1997/98:SfU9 att det var utskottets uppfattning att myndigheterna så långt det på dem ankommer måste försöka undvika att i samband med ett verkställighetsbeslut splittra familjer där det finns barn. Samtidigt står polismyndigheten inför stora problem när någon av familjemedlemmarna håller sig undan verkställigheten eller när hela familjen inte är möjlig att avvisa till samma land. Utskottet vidhåller denna uppfattning och avstyrker motion Sf623 yrkande 5.

Gömda barn

I den migrationspolitiska propositionen anfördes att barn i familjer som håller sig undan myndigheterna regelmässigt lever i en svår situation. Detta är fallet även om barnen lever tillsammans med sina föräldrar. Regeringen ansåg att insatserna för dessa utsatta barn måste inriktas på att förhindra sådana situationer där undanhållandet blir ett led i ansträngningarna att få uppehållstillstånd. Vidare ansåg regeringen att förutsägbarhet och konsekvens i rättstillämpningen har stor betydelse för om en asylsökande, som i bägge instanser fått avslag på ansökan om uppehållstillstånd, ändå håller sig kvar i landet i förhoppning om att senare få ett sådant tillstånd.

Regeringen hänvisade till att ett uppehållstillstånd efter ny ansökan enligt 2 kap. 5 § b utlänningslagen bara bör kunna ges om en tidigare inte prövad omständighet berättigar den sökande till skydd här eller om det skulle strida mot humanitetens krav att verkställa avlägsnandebeslutet. Har verkställigheten fördröjts under avsevärd tid på grund av omständigheter som utlänningsen inte kunnat råda över kan det innebära att tillräckliga humanitära skäl anses finnas. En illegal vistelsetid i andra fall bör enligt propositionen i princip inte heller i fortsättningen få tillgodoräknas. Ett bifall måste i så fall förutsätta att risken bedöms vara synnerligen betydande för självdestruktiva handlingar av utomordentligt allvarlig natur från barnets sida, eller för att barnet allvarligt skadas i sin psykosociala utveckling, om det med tvång skickas tillbaka till hemlandet eller fortsatt lever under pressade förhållanden till följd av att det av föräldrarna hålls undan myndigheterna.

I motion Sf635 yrkande 24 av Yvonne Ruwaida (mp) begärs ett tillkännagivande om gömda flyktingbarns situation. Enligt motionärens bedömning utgör många av dem som gömmer sig barnfamiljer. I dag hjälper frivilligorganisationerna, kyrkan och enskilda människor dem som gömmer sig. Motionären vill att regeringen ser över framför allt situationen för de gömda flyktingbarnen i Sverige.

Utskottets bedömning

Många av de utlänningar, både barn och vuxna, som håller sig undan verkställighet utsätts för stora psykiska påfrestningar, och utskottet kan förstå att det inte är ett lätt beslut för den som bestämmer sig för att hålla sig undan. Utskottet vill ändå framhålla det stora ansvar som andra personer som medverkar till undanhållandet tar på sig. Särskilt när det gäller barn har de vuxna, och då i första hand barnens föräldrar, ett mycket stort ansvar. Regeringen gav i maj 1998 Socialstyrelsen och Invandrarverket i uppdrag att kartlägga hur många barn som hålls gömda för att undgå verkställighet av avvisnings- eller utvisningsbeslut, m.m. I uppdraget ingår bl.a. att studera vad som orsakar att barn göms, samt om de nuvarande åtgärderna för att motverka att barn hålls gömda kan anses vara tillräckliga. Vidare skall de fysiska och psykiska konsekvenserna av att barn hålls gömda analyseras.

Utskottet avstyrker motion Sf635 yrkande 24.

Asylsökande barn och skolundervisning

Gällande ordning

Asylsökande barn har samma rätt till grundskoleutbildning som barn som är bosatta i Sverige. Asylsökande barn är dock inte skolpliktiga eftersom de inte räknas som bosatta i Sverige. Däremot har kommunen enligt 6 kap. 2 § grundskoleförordningen (1994:1194) skyldighet att erbjuda dem grundskoleutbildning om de skulle haft vanlig skolplikt om de varit bosatta i Sverige. Barn skall i dag enligt förordningen mottas i kommunens grundskola så snart skolgång är lämplig för dem med hänsyn till deras förhållanden.

För asylsökande ungdomar gäller att dessa i åldern 16–18 år skall beredas möjlighet att delta i studieverksamhet som motsvarar gymnasieskolan. Ansvaret för att ungdomarna får tillgång till sådan åvilar Invandrarverket. Utbildningen kan anordnas av verkets förläggningar eller köpas in från gymnasieskolan eller andra utbildningsanordnare.

Motion

I motion Sf612 yrkande 1 av Gudrun Schyman m.fl. (v) begärs ett tillkännagivande om flyktingbarns rätt till skolundervisning. Motionärerna anför att flyktingbarns skolundervisning måste få kosta lika mycket som svenska barns, i dag får den bara kosta 65 % av kostnaden för svenska barns skola.

Flyktingbarn skall ha samma rätt till gymnasieutbildning som svenska barn, i dag är det upp till flyktingförläggningen om man vill ge enstaka kurser. För flyktingbarn som får en sämre utbildning än den svenska barn får, kan det bli direkt förödande att det inte satsas lika mycket på deras skolundervisning. Det finns enligt motionärerna barn som vistats länge på flyktingförläggningar och som i princip blivit analfabeter.

Utskottets bedömning

Utskottet har inhämtat yttranden från Statens invandrarverk och Skolverket över motionen.

Invandrarverket konstaterar att motionärerna anser att regeringen bör pröva möjligheterna att ge flyktingbarn samma rätt till skolundervisning som svenska barn. Verket vill framhålla att den ersättning staten betalar ut till kommunerna avseende grundskoleundervisning visserligen motsvarar omkring 65 % av den genomsnittliga kostnaden för elever i den svenska grundskolan. Den faktiska kostnaden för asylsökande barns grundskoleutbildning är emellertid i praktiken högre. Invandrarverket har dock inga invändningar mot motionärernas begäran. Verket konstaterar också att denna begäran ligger i linje med vad som tidigare anförts av såväl FN:s rasdiskrimineringskommitté som Barnkommittén i betänkandet Barnets bästa i främsta rummet (SOU 1997:116). Invandrarverket pekar också på att vad gäller skolverksamheten för asylsökande ungdomar i åldern 16–18 år är verkets möjligheter att kunna erbjuda utbildning i den formellt frivilliga gymnasieskoleverksamheten beroende dels av de ekonomiska möjligheterna inom ramen för organiserad verksamhet att kunna upphandla sådan verksamhet, dels de asylsökande ungdomarnas förkunskaper.

Skolverket gör den bedömningen att den lagreglering som i dag finns när det gäller undervisning av asylsökande barn i grundskoleåldern innebär att dessa barns rätt till undervisning av god kvalitet är tillgodosedd. Beträffande ungdomar i åldern 16–18 år anför Skolverket bl.a. följande. För att motsvara målet att alla asylsökande ungdomar skall erhålla utbildning utifrån sina individuella förutsättningar som ger dem möjlighet att fortsätta sitt kunskapsinhämtande på nästa nivå i Sverige eller annat land bör de asylsökande ungdomarna, i likhet med alla övriga ungdomar i Sverige, få tillgång till gymnasial utbildning. De regler som i dag finns för skolverksamhet bör ersättas med rätt till undervisning i gymnasieskolan inom ramen för det individuella programmet. Detta skulle innebära att de asylsökande ungdomarna inom ramen för sin individuella studieplan även skulle kunna studera kurser på de nationella programmen eller få arbetslivspraktik. Denna rätt bör enligt Skolverket regleras i en förordning motsvarande den som finns för undervisning av asylsökande barn.

Utbildning är enligt utskottets mening en grundläggande förutsättning för att de barn och ungdomar som kommer till Sverige som asylsökande och som senare eventuellt erhåller uppehållstillstånd här på ett bra sätt skall kunna integreras i det svenska samhället. Även om de inte får uppehållstillstånd här är utbildning under tiden de vistas i Sverige av stor betydelse för

dem när de återvänder till hemlandet. Av naturliga skäl föreligger vissa speciella svårigheter med de asylsökande barnens och ungdomarnas skolgång. Det tar tid att lära sig ett nytt språk och många har svåra traumatiska upplevelser bakom sig som kräver särskilda insatser. Som framgått ovan har de asylsökande barnen rätt till grundskoleundervisning. För asylsökande ungdomar i åldern 16–18 år såväl som för svenska ungdomar är gymnasieundervisningen formellt sett frivillig. De asylsökande ungdomarna i åldern 16–18 år har dock i motsats till de svenska ungdomarna inte rätt till sådan undervisning.

Utskottet anser att det bör företas en kartläggning av hur många asylsökande ungdomar som i dag utnyttjar den till buds stående undervisningen, vad som i resurshänseende krävs för att de skall kunna tillgodogöra sig en gymnasial undervisning samt vilka kostnader detta skulle medföra. Även orsakerna till att utbildning inte utnyttjas bör analyseras. Det anförda bör med anledning av motion Sf612 yrkande 1 ges regeringen till känna.

Omhändertagande enligt LVU

Enligt gällande bestämmelser i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) hindrar ett beslut om vård med stöd av LVU inte ett beslut om avvisning eller utvisning enligt utlänningslagen. Däremot får ett tidsbegränsat uppehållstillstånd meddelas om det behövs för vård enligt LVU.

Motioner

I motion Sf1 yrkande 10 av Gudrun Schyman m.fl. (v) begärs ett tillkännagivande om förhållandet mellan utlänningslagen och annan lagstiftning som rör enskilda. Motionärerna anser att det i lagstiftningen bör införas en bestämmelse om att socialnämndens godkännande skall vara en förutsättning för att avvisa ett barn som är omhändertaget enligt LVU.

Kerstin-Maria Stalin m.fl. (mp) framhåller i motion Sf620 att ett beslut om avvisning inte skall kunna ha företräde framför socialnämndens omhändertagande av barn. Om barnexpertis ansett att barnets situation är så allvarlig att barnet måste omhändertas för vård skall det inte kunna avvisas tillsammans med någon som ansetts inte kunna utöva vårdnaden om barnet. I yrkande 9 begärs ett tillkännagivande om LVU i förhållande till utlänningslagen.

Utskottets bedömning

Med anledning av motionsyrkanden med samma innehåll som ovan anförde utskottet i betänkande 1996/97:SfU5 följande. I likhet med regeringen anser utskottet att det inte är rimligt att ett omhändertagande enligt LVU automatiskt innebär att barnet och vårdnadshavaren får stanna i Sverige. Enligt utskottets mening var det positivt att det klargjordes i lagstiftningen att tidsbegränsade uppehållstillstånd kan ges vid en kollision mellan utlänningslagen och lagen om vård av unga så länge barnets vård- och skyddsbehov

kvarstår. Utskottet kunde inte tillstyrka att socialnämnden ges vetorätt eller att LVU ges företräde före utlänningslagen när en avvisning aktualiseras. Vidare anfördes att stor vikt skall fästas vid socialnämndens uppfattning när nämnden hörs med anledning av tveksamhet om ett uppehållstillstånd skall meddelas eller inte, och utskottet förutsatte att de myndigheter som tillämpar utlänningslagen och vederbörande socialnämnd skall kunna samarbeta i frågorna på det sätt som bäst gynnar barnet.

Utskottet vidhåller denna uppfattning och avstyrker motionerna Sf1 yrkande 10 och Sf620 yrkande 9.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *migrationspolitikens inriktning*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Sf607 yrkande 1 och 1998/99:Sf623 yrkandena 1 och 2,
res. 1 (kd)
2. beträffande *delat flyktingsansvar*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Sf607 yrkande 4,
3. beträffande *EU och flyktingpolitiken*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Sf1 yrkande 1, 1998/99:Sf604 och 1998/99:Sf632 yrkande 1,
res. 2 (kd, fp)
res. 3 (v)
4. beträffande *en europeisk flyktingkonvention m.m.*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Sf623 yrkandena 3 och 4,
res. 4 (kd)
5. beträffande *strategidokument om asylpolitik*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Sf632 yrkande 2,
6. beträffande *de facto-flykting m.m.*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Sf632 yrkandena 10 och 11,
res. 5 (fp)
7. beträffande *tillämpning av flyktingbegreppet*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Sf1 yrkande 4,
res. 6 (v, fp)
8. beträffande *förföljelse på grund av kön eller homosexualitet*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Sf1 yrkandena 5 och 6, 1998/99:Sf632 yrkande 17 och 1998/99:Ju709 yrkande 19,
res. 7 (v, fp)
9. beträffande *första asylland*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Sf1 yrkande 2,
res. 8 (v)
10. beträffande *inre flyktalternativ*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Sf1 yrkande 3 och 1998/99:Sf620 yrkande 4,
res. 9 (v, kd, mp)
11. beträffande *mänskliga rättigheter*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Sf620 yrkande 2,
res. 10 (mp)

12. beträffande *anhöriginvandring*
att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99:Sf1 yrkande 15, 1998/99:Sf617, 1998/99:Sf623 yrkande 6, 1998/99:Sf629, 1998/99:Sf630 och 1998/99:Sf632 yrkandena 3 och 8 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

13. beträffande *krav på försörjning*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Sf607 yrkande 3,
res. 11 (m)

14. beträffande *ansökan om uppehållstillstånd efter inresa*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Sf620 yrkande 8,
res. 12 (mp)

15. beträffande *uppskjuten invandringsprövning*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Sf1 yrkande 14, 1998/99:Sf606 yrkandena 1 och 2, 1998/99:Sf619, 1998/99:Sf620 yrkande 6, 1998/99:Sf632 yrkande 8 i denna del och 1998/99:So462 yrkande 18,

res. 13 (v, kd, fp, mp)

16. beträffande *kostnaderna för asylpolitiken*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Sf601,

17. beträffande *arbetstillstånd*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Sf607 yrkande 2,
res. 14 (m)

18. beträffande *utländska bärplockare*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Sf633,

19. beträffande *tidsbegränsade uppehållstillstånd*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Sf632 yrkande 9,
res. 15 (fp)

20. beträffande *återkallelse av uppehållstillstånd*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Sf620 yrkande 7,
res. 16 (mp)

21. beträffande *visum*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Sf616 yrkande 2 och 1998/99:Sf618,

22. beträffande *anteckning i resedokument*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Sf1 yrkande 12,

23. beträffande *främlingspass*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Sf616 yrkande 1,

24. beträffande *uppehållstillstånd och handläggningstider*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Sf1 yrkande 13,
res. 17 (v)

25. beträffande *preskription av avvsnings- och utvisningsbeslut*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Sf620 yrkande 5,
res. 18 (mp)

26. beträffande *förbud mot verkställighet*
att riksdagen avslår motion 1998/99:U632 yrkande 2,

27. beträffande *utvisning på grund av brott*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Sf605 och 1998/99:Sf622 yr-
kande 1, 1998/99:SfU5

res. 19 (m)

28. beträffande *sekretess*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Sf1 yrkande 7,

res. 20 (v)

29. beträffande *rättssäkerhet m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Sf603 och 1998/99:Sf632
yrkandena 4–6 och 8 i denna del,

res. 21 (fp)

30. beträffande *väntetider m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Sf626 yrkandena 1 och 3 och
1998/99:Sf635 yrkande 4,

res. 22 (mp)

31. beträffande *organiserad illegal invandring*
att riksdagen med anledning av motion 1998/99:Sf613 som sin me-
ning ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

32. beträffande *transportöransvar*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Sf607 yrkande 6,

33. beträffande *barnkonventionen*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Sf620 yrkande 3, 1998/99:
Sf631 och 1998/99:Sf632 yrkande 7,

res. 23 (fp, mp)

34. beträffande *familjesplittring*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Sf623 yrkande 5,

res. 24 (v, kd, c, mp)

35. beträffande *gömda barn*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Sf635 yrkande 24,

res. 25 (mp)

36. beträffande *asylsökande barn och skolundervisning*
att riksdagen med anledning av motion 1998/99:Sf612 yrkande 1 som
sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

res. 26 (v)

37. beträffande *LVU-vård*
att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Sf1 yrkande 10 och 1998/99:
Sf620 yrkande 9,

res. 27 (v, kd)

res. 28 (mp)

38. beträffande *skrivelsen*
att riksdagen lägger regeringens skrivelse 1998/99:9 i dessa delar till
handlingarna.

Stockholm den 2 mars 1999

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Berit Andnor

I beslutet har deltagit: Berit Andnor (s), Margit Gennser (m), Maud Björnemalm (s), Ulla Hoffmann (v), Rose-Marie Frebran (kd), Ulf Kristersson (m), Mariann Ytterberg (s), Gustaf von Essen (m), Lennart Klockare (s), Ronny Olander (s), Göran Lindblad (m), Kerstin-Maria Stalin (mp), Birgitta Carlsson (c), Mona Berglund Nilsson (s), Kenneth Lantz (kd), Kalle Larsson (v) och Barbro Westerholm (fp).

Reservationer

1. Migrationspolitikens inriktning (mom. 1)

Rose-Marie Frebran och Kenneth Lantz (båda kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande som i avsnittet Det migrations- och flyktingpolitiska arbetet börjar med ”Den nuvarande” och slutar med ”avstyrker motionerna” bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning måste grunderna för migrationspolitikens inriktning fördjupas. De humanistiska och kristna värderingarna måste utgöra grunden för migrationspolitiken. Det allt överskuggande motivet till att Sverige skall föra en generös och tydlig politik på detta område är vår plikt att bistå människor i nöd grundat på respekten för alla människors lika värde. En viktig del av förutsättningarna härför är medborgarnas acceptans av en generös flyktingpolitik. Det är därför av stor betydelse att regering, riksdag, politiska partier och organisationer bidrar till upprätthållandet av en vilja till insatser för utsatta människor som är på flykt. Sverige bör också verka för att lagfästa minoritetsrättigheter införs i de länder som tillhör de mest flyktinggenererande. Vad utskottet anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *migrationspolitikens inriktning*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Sf623 yrkandena 1 och 2 och med avslag på motion 1998/99:Sf607 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. EU och flyktingpolitiken (mom. 3)

Rose-Marie Frebran (kd), Kenneth Lantz (kd) och Barbro Westerholm (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som i avsnittet Det migrations- och flyktingpolitiska arbetet börjar med ”I den” och slutar med ”yrkandena 1 och 2” bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör EU utveckla en gemensam flyktingpolitik så att ansvaret för flyktingströmmarna fördelas mer jämnt mellan EU:s medlemsländer. Detta förutsätter att flyktingpolitiken blir ett område som i rådet omfattas av majoritetsbeslut. En gemensam flyktingpolitik måste bygga på principen om gemensamt ansvarstagande och fördelade insatser. Asylrätten på Genèvekonventionens grund måste värnas inom ramen för en gemensam

européisk flyktingpolitik. EU:s politik måste kompletteras med en ny konvention för att också ge skydd i t.ex. massflyktsituationer. En samordning av flyktingpolitiken är en förutsättning för en humanisering av politiken inom hela EU. EU och dess medlemsländer måste på plats bekämpa orsakerna till att människor tvingas fly till andra länder. Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *EU och flyktingpolitiken*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Sf632 yrkande 1 och med avslag på motionerna 1998/99:Sf1 yrkande 1 och 1998/99:Sf604 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

3. EU och flyktingpolitiken (mom. 3)

Ulla Hoffmann och Kalle Larsson (båda v) anser

dels att den del av utskottets yttrande som i avsnittet Det migrations- och flyktingpolitiska arbetet börjar med ”I den” och slutar med ”yrkandena 1 och 2” bort ha följande lydelse:

Den svenska regeringens insatser i frågor om asyl inom ramen för EU-samarbetet måste enligt utskottets uppfattning karakteriseras som utomordentligt svaga. Exempelen härpå är många. Ett är Sveriges agerande när det gäller rätten för medborgare i ett EU-land att ansöka om asyl i ett annat medlemsland. Enligt Amsterdampfödraget skall så i princip inte få ske vilket innebär att flyktingkonventionens tillämpning inskränks. Ett annat är den s.k. Irakhandlingsplanen som antogs av rådet i januari 1998. Denna plans huvudsakliga syfte är enligt utskottets mening att med olika medel försöka hindra kurder från Irak och Turkiet från att fly från krig och politisk förföljelse och söka skydd i EU-länderna. Vidare har Dublinkonventionens tillämpning av principen första asylland kommit att innebära att flyktingar avvisas från ett EU-land till ett annat medlemsland och därifrån avvisas han eller hon till sitt hemland. Detta förfarande innebär att förstnämnda stat riskerar att bryta mot flyktingkonventionens bestämmelser.

Vidare anser utskottet att regeringarna i EU-länderna genom rigorösa visumkrav och hårda sanktioner mot flygbolag som transporterar dokument- och visumlösa ser till att det i praktiken blir nästan omöjligt att legalt ta sig till ett EU-land för att där söka asyl. Märkligt nog beklagar sig samma regeringar över att skrupelfria människosmugglare skor sig på att organisera flykt till Europa.

Utskottet har svårt att se att något i dag återstår av den deklaration om att Sverige inom EU kraftfullt skall verka för en solidarisk och human flyktingpolitik som gjordes i samband med att riksdagen godkände det svenska medlemskapet. Det är nödvändigt att regeringen nu intar en ny och kraftfull hållning inom EU till försvar för asyrrätten och mänskliga rättigheter i allmänhet. Riksdagen bör därför på nytt fastslå att Sverige inom EU skall verka för en sådan politik.

Utskottet anser att det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *EU och flyktingpolitiken*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Sf1 yrkande 1 och med avslag på motionerna 1998/99:Sf604 och 1998/99:Sf632 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. En europeisk flyktingkonvention m.m. (mom. 4)

Rose-Marie Frebran och Kenneth Lantz (båda kd) anser

dels att den del av utskottets yttrande som i avsnittet Det migrations- och flyktingpolitiska arbetet börjar med ”I den” och slutar med ”yrkandena 1 och 2” bort ha följande lydelse:

När det gäller flyktingpolitik är ett samarbete med andra stater av stor vikt och av särskild betydelse är samarbetet inom EU. Utskottet anser att Sverige inom EU bör verka för en gemensam flyktingdefinition och att rätten till asyl förs in i Europarådets konvention om de mänskliga rättigheterna. Detta skulle innebära ett närapå alleuropeiskt ansvarstagande för asylsökande, och medlemsländernas praxis skulle kunna prövas av Europadomstolen för mänskliga rättigheter. Vad utskottet anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *en europeisk flyktingkonvention m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Sf623 yrkandena 3 och 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. De facto-flykting m.m. (mom. 6)

Barbro Westerholm (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som i avsnittet Skyddsbehövande börjar med ”I nyss” och slutar med ”yrkande 10” bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att begreppet de facto-flykting samt uppehållstillstånd på grund av politisk-humanitära skäl bör återinföras i utlänningslagen. Avskaffandet härav innebar enligt utskottets mening en väsentlig försämring av utlänningslagstiftningen. Det anförda bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *de facto-flykting m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Sf632 yrkandena 10 och 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Tillämpning av flyktingbegreppet (mom. 7)

Ulla Hoffmann (v), Kalle Larsson (v) och Barbro Westerholm (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som i avsnittet Skyddsbehövande börjar med ”Med anledning” och slutar med ”yrkande 4” bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning är det inte ovanligt att det förekommer ologiska skäl i beslut om avslag på asylansökningar eller att myndigheterna grundar avslagen på oväsentligheter. Det är en utbredd uppfattning hos de asylsökandes ombud och hos frivilligorganisationer att svensk asylrätt undergrävs av en rad tekniker och tumgrepp, som de rättstillämpande myndigheterna använder för att avslå ansökningar. Utskottet anser därför att det är nödvändigt att göra en förändring i utlänningslagen för att tillämpningen av flyktingbegreppet skall bringas i överensstämmelse med den tolkning som görs av UNHCR. Därför bör det i 3 kap. 2 § utlänningslagen föras in ett andra stycke med följande lydelse: Med förföljelse avses allvarliga kränkningar av utlänningsens mänskliga rättigheter såsom de definierats i de konventioner i detta ämne som Sverige tillträtt och som anges i en bilaga till utlänningslagen. Utskottet anser därvid att flyktingkommissariatets rekommendationer och handbok bör tjäna som vägledning vid fastställande av flyktingskap. Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *tillämpning av flyktingbegreppet*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Sf1 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

7. Förföljelse på grund av kön eller homosexualitet (mom. 8)

Ulla Hoffmann (v), Kalle Larsson (v) och Barbro Westerholm (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som i avsnittet Skyddsbehövande börjar med ”Beträffande skydd” och slutar med ”yrkande 19” bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör tolkningen av Genèvekonventionens flyktingbegrepp breddas så att det innefattar också förföljelse på grund av kön eller homosexualitet. En sådan tolkning är numera etablerad i flera länder och förespråkas även av UNHCR. En vidare tolkning av flyktingkonventionen strider heller inte mot EU-regler. Utskottet anser det väsentligt att Sverige är ett föregångsland vad gäller tolkningen av internationella konventioner. Utskottet vill i sammanhanget också poängtera att kön är en faktor när kvinnor förföljs på grund av att de vägrar att anpassa sig till samhällets förväntningar på kvinnligt beteende. Så kan t.ex. graviditet utanför äktenskapet i vissa islamiska stater vara grund för stening, och vägran att följa regler för klädsel kan få allvarliga konsekvenser. Alltför ofta anses våldtäkt eller andra sexuella övergrepp på kvinnor som ett isolerat beteende från enskilda män snarare än något som har med regeringar att göra. Handläggningen av asylärenden kan enligt utskottets mening bli orättvis mot kvinnor om inte det fullständiga sammanhanget av deras liv och erfarenheter förstås. Det finns goda exempel i praktiken på hur dessa orättvisor kan undvikas. USA, Australien och framför allt Kanada har t.ex. utfärdat riktlinjer för de tjänstemän vid immigrationsmyndigheterna som intervjuar flyktingkvinnor och fattar beslut

i ärenden. Enligt vad utskottet erfarit har Invandrarverket inte utfärdat några riktlinjer med avseende på den nya bestämmelsen i 2 kap. utlänningslagen om skydd för dem som förföljs på grund av kön eller homosexualitet. Enligt utskottets mening finns ett stort behov av riktlinjer liknande dem som nämnts ovan för dem som är beslutsfattare i nu nämnda ärenden. Invandrarverket bör därför få i uppdrag att snarast inleda ett arbete med sådana riktlinjer.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *förföljelse på grund av kön eller homosexualitet*
att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Sf1 yrkandena 5 och 6, 1998/99:Sf632 yrkande 17 och 1998/99:Ju709 yrkande 19 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. Första asylland (mom. 9)

Ulla Hoffmann och Kalle Larsson (båda v) anser

dels att den del av utskottets yttrande som i avsnittet Skyddsbehövande börjar med ”Med anledning” och slutar med ”yrkande 2” bort ha följande lydelse:

Den svenska tillämpningen av begreppet första asylland kan enligt FN:s flyktingkommissariat på sikt komma att undergräva asylrätten. Den praxis som utvecklats i fråga om återsändande till första asylland innebär t.o.m. att återsändande sker till länder som inte tillträtt flyktingkonventionen, som inte har en asylprocedur och som inte ger ett effektivt skydd. Utskottet anser därför att det är nödvändigt att göra fullständigt klart för Invandrarverket och Utlänningsnämnden att avvísningar till första asylland bara får göras om det landet dels underrättas om att asylbegäran inte prövats i sak i Sverige, dels garanterar att den asylsökande får sin ansökan behandlad i en reguljär asylprocess och dels har tillträtt och tillämpar flyktingkonventionen och ger effektivt och varaktigt skydd åt skyddsbehövande. Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *första asylland*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Sf1 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. Inre flyktalternativ (mom. 10)

Ulla Hoffmann (v), Rose-Marie Frebran (kd), Kerstin-Maria Stalin (mp), Kenneth Lantz (kd) och Kalle Larsson (v) anser

dels att den del av utskottets yttrande som i avsnittet Skyddsbehövande börjar med ”Beträffande yrkanden” och slutar med ”yrkande 4” bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening kan ett inre flyktalternativ bara föreligga om de villkor uppfylls i fråga om skydd mot förföljelse, rörelsefrihet och möjlighet till försörjning m.m. som Flyktingpolitiska kommittén angav i sitt betänkande SOU 1995:75. Dessutom skall villkoret i UNHCR:s handbok om att

det under rådande omständigheter måste ha varit rimligt att förvänta sig att han eller hon använt sig av ett inre flyktalternativ vara tillgodosett. Det anförda bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande *inre flyktalternativ*
att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Sf1 yrkande 3 och 1998/99:Sf620 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

10. Mänskliga rättigheter (mom. 11)

Kerstin-Maria Stalin (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som i avsnittet Skyddsbehövande börjar med "I betänkandet" och slutar med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Den svenska flyktingpolitiken har enligt utskottets mening hårdnat betydligt, och utskottet vill understryka vikten av att kraven på mänskliga rättigheter följs såväl i omvärlden som i Sverige. Detta bör speciellt beaktas då det gäller att värna asylrätten och behandlingen av asylsökande. Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *mänskliga rättigheter*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Sf620 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

11. Krav på försörjning (mom. 13)

Margit Gennser, Ulf Kristersson, Gustaf von Essen och Göran Lindblad (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som i avsnittet Uppehållstillstånd för anhöriga m.m. börjar med "Vad gäller" och slutar med "yrkande 3" bort ha följande lydelse:

I Flyktingpolitiska kommitténs betänkande diskuteras en eventuell försörjningsplikt för huvudman gentemot anhöriga. Enligt utskottets mening bör ett försörjningskrav övervägas för anhöriga, dock inte vad gäller anhöriga inom kärnfamiljen, till en person som fått stanna i Sverige på grund av skyddsbehov. I de fall försörjningskrav ställs kan uppskjuten invandringsprövning tillämpas för att man skall kunna konstatera att försörjningen är tryggad. Utskottet menar att det på detta sätt kan åstadkommas en mer generös anhöriginvandring. Vad utskottet anför bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *krav på försörjning*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Sf607 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

Kerstin-Maria Stalin (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som i avsnittet Uppehållstillstånd för anhöriga m.m. börjar med "En parlamentarisk" och slutar med "yrkande 8" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning är det inte rimligt att familjer splittras genom att en familjemedlem som får avslag på sin ansökan om uppehållstillstånd tvingas resa tillbaka till sitt hemland för att där ansöka på nytt under åberopande av anknytnings-skäl. Det har förekommit att den som tvingats tillbaka har fängslats eller försvunnit. En försiktighetsprincip bör gälla vid tillämpningen av lagen i dessa ärenden. Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. beträffande *ansökan om uppehållstillstånd efter inresa* att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Sf620 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

13. Uppskjuten invandringsprövning (mom. 15)

Ulla Hoffmann (v), Rose-Marie Frebran (kd), Kerstin-Maria Stalin (mp), Kenneth Lantz (kd), Kalle Larsson (v) och Barbro Westerholm (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som i avsnittet Uppskjuten invandringsprövning börjar med "Utskottet anser" och slutar med "yrkande 18" bort ha följande lydelse:

NIPU-utredningens betänkande är synnerligen omfattande och innehåller förslag som spänner över stora delar av utlänningslagstiftningen. Beredningen av betänkandet kommer sannolikt att dra ut på tiden. Utskottet har tidigare vid flera tillfällen anförat att frågan om uppskjuten invandringsprövning bör behandlas skyndsamt. I november 1997 lade Anknytningsutredningen fram sitt betänkande. Genom beslut av regeringen överlämnades betänkandet i februari 1998 till NIPU. Ett år senare kommer så NIPU med sitt betänkande. Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att den del i NIPU:s betänkande som rör uppskjuten invandringsprövning bör brytas ut och av regeringen behandlas skyndsamt. Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 15 bort ha följande lydelse:

15. beträffande *uppskjuten invandringsprövning* att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99:Sf1 yrkande 14, 1998/99:Sf606 yrkandena 1 och 2, 1998/99:Sf619, 1998/99:Sf620 yrkande 6, 1998/99:Sf632 yrkande 8 i denna del och 1998/99:So462 yrkande 18 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

14. Arbetstillstånd (mom. 17)

Margit Gennser, Ulf Kristersson, Gustaf von Essen och Göran Lindblad (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som i avsnittet Arbetstillstånd m.m. börjar med "I och med" och slutar med "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Genom medlemskapet i EU har unionsmedborgarna möjlighet att flytta till vårt land för att exempelvis arbeta. Utskottet anser att det bör finnas ökade möjligheter även för medborgare från andra länder att söka sig till Sverige och här få uppehållstillstånd och möjlighet att arbeta. Sådana möjligheter måste dock bygga på att man kan försörja sig själv. Även människor som söker arbetstillstånd från sitt hemland skall ha möjlighet att erhålla det i större utsträckning än vad som är möjligt i dag. En fri arbetskraftsinvandring kan naturligtvis inte komma i fråga, men en ökad generositet är enligt utskottets uppfattning både möjlig och önskvärd. En noggrann och seriös prövning av försörjningsmöjligheter och arbetserbjudanden måste ske när en utländsk medborgare i nämnda syften ansöker om uppehållstillstånd i Sverige. Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. beträffande *arbetstillstånd*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Sf607 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

15. Tidsbegränsade uppehållstillstånd (mom. 19)

Barbro Westerholm (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som i avsnittet Tidsbegränsade uppehållstillstånd börjar med "Utskottet avstyrkte" och slutar med "yrkande 9" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening skall inte tillfälliga uppehållstillstånd vara ett regelmässigt inslag i svensk flyktingpolitik. Att tvinga en flykting tillbaka till hemlandet efter att ha tillbringat åtskilliga år i Sverige är både inhumant och ohanterligt. Däremot kan det i situationer med massflykt vara lämpligt att, efter ett regeringsbeslut, bevilja människor från visst område tillfälliga uppehållstillstånd. Ett sådant tillstånd bör inte ges för längre tid än två år med möjlighet att i vissa situationer förlänga tillståndet med sex månader, men, till skillnad mot i dag, högst två gånger. Enligt utskottets mening kan det dock finnas sådana situationer där hänsyn till barnens bästa kräver att permanent uppehållstillstånd beviljas. Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande *tidsbegränsade uppehållstillstånd*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Sf632 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

16. Återkallelse av uppehållstillstånd (mom. 20)

Kerstin-Maria Stalin (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som i avsnittet Återkallelse av uppehållstillstånd börjar med "Vid behandling" och slutar med "yrkande 7" bort ha följande lydelse:

Återkallelse av uppehållstillstånd skall efter tre år enligt utskottets mening endast kunna ske om det föreligger synnerliga skäl. Finns barn under 18 år inblandade skall strängaste restriktivitet iakttas. Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 20 bort ha följande lydelse:

20. beträffande *återkallelse av uppehållstillstånd*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Sf620 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

17. Uppehållstillstånd och handläggningstider (mom. 24)

Ulla Hoffmann och Kalle Larsson (båda v) anser

dels att den del av utskottets yttrande som i avsnittet Avvisning och utvisning börjar med "Utskottet är" och slutar med "yrkande 13" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening har handläggningstiderna i ärenden om uppehållstillstånd sedan många år varit oacceptabelt långa och inga varaktiga förändringar har skett. Detta innebär stora kostnader för samhället men framför allt psykiska påfrestningar för dem som väntar på beslut. Utskottet anser mot bakgrund härav att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om ändring av utlänningslagen som innebär att den asylsökande som inte inom två år från ansökan fått ett lagakraftvunnet beslut om avvisning som också verkställt skall beviljas uppehållstillstånd om det inte föreligger synnerliga skäl häremot eller den asylsökande själv medverkat till tidsutdräkten. Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 24 bort ha följande lydelse:

24. beträffande *uppehållstillstånd och handläggningstider*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Sf1 yrkande 13 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

18. Preskription av avvisnings- och utvisningsbeslut (mom. 25)

Kerstin-Maria Stalin (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som i avsnittet Avvisning och utvisning börjar med "Preskriptionstiden för" och slutar med "yrkande 5" bort ha följande lydelse:

Enligt 8 kap. 15 § utlänningslagen preskriberas avvisnings- och utvisningsbeslut efter fyra år. Utskottet anser att regeln har börjat tillämpas i strid med lagens förarbeten när det gäller personer som håller sig gömda. I sådana fall var det enligt uttalande i propositionen inte uteslutet att – efter att preskription inträtt – på nytt ta upp frågan om avvisning eller utvisning. Denna undantagsmöjlighet har numera blivit regel, och utskottet anser att de tillämpande myndigheterna bör återgå till att följa lagstiftarens intentioner. Regeln skall vara att en avvisning eller utvisning inte sker efter tre år. Det anförda bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 25 bort ha följande lydelse:

25. beträffande *preskription av avvísings- och utvisningsbeslut* att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Sf620 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

19. Utvisning på grund av brott (mom. 27)

Margit Gennser, Ulf Kristersson, Gustaf von Essen och Göran Lindblad (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som i avsnittet Utvisning på grund av brott börjar med "Utskottet har" och slutar med "yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion Sf622 att utvisning, oberoende av risk för fortsatt brottslig verksamhet, bör kunna ske dels då en icke svensk medborgare döms för ett brott på vilket kan följa fängelse mer än sex månader, dels då han eller hon döms för ett brott där fängelse ingår i straffskalan och den aktuella domen är fängelse. Utvisning bör också kunna ske då en icke svensk medborgare döms andra gången för brott med fängelse i straffskalan även om inte domarna inneburit fängelse. Att återfalla i brottslighet efter en tidigare dom, åtalsunderlåtelse eller strafföreläggande är allvarligt. Enligt utskottets uppfattning har den dömda genom sitt beteende visat att det föreligger risk för fortsatt brottslighet. Utländska medborgare som begår brott bör inte heller kunna undgå utvisning enbart på grund av ett kortvarigt förhållande med barn som följd.

Utskottet anser vidare att ett beslut om utvisning i enlighet med vad som anförs i motion Sf605 skall kunna verkställas efter det att de sammanlagda fängelsestraffen avtjänats.

dels att utskottets hemställan under 27 bort ha följande lydelse:

27. beträffande *utvisning på grund av brott* att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Sf605 och 1998/99:Sf622 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

20. Sekretess (mom. 28)

Ulla Hoffmann och Kalle Larsson (båda v) anser

dels att den del av utskottets yttrande som i avsnittet Rättssäkerhet och handläggning börjar med "NIPU föreslår" och slutar med "yrkande 4" bort ha följande lydelse:

När en ansökan om asyl i Sverige skall prövas förekommer inte sällan att Invandrarverket anlitar Sveriges beskickningar för att kontrollera olika uppgifter. I många fall inhämtas mycket känslig information. Ett sådant inhämtande måste utföras på ett sådant sätt att varken den asylsökande eller hans eventuella i hemlandet kvarvarande anhöriga utsätts för några risker. Tyvärr hanteras många gånger denna information vårdslöst ur sekretessynpunkt. T.ex. anlitas ofta lokalanställd personal för att genomföra utredningar. Ut-

skottet anser mot bakgrund härav att det i nämnda avseenden kan behövas en skärpning av sekretesslagen. En utredning bör därför tillsättas för att se över lagen. Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 28 bort ha följande lydelse:

28. beträffande *sekretess*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Sf1 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

21. Rättssäkerhet m.m. (mom. 29)

Barbro Westerholm (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som i avsnittet Rättssäkerhet och handläggning börjar med "NIPU föreslår" och slutar med "yrkande 4" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening förekommer i asylprocessen otrygghet och betydande rättsosäkerhet. Olika åtgärder bör därför vidtas i syfte att förbättra den asylsökandes ställning. Exempelvis förekommer det att Utlänningsnämnden vid ett överklagande fattar beslut om avslag på ansökningar med nya motiveringar utan att den sökande beretts tillfälle att bemöta dessa. Ett sådant förfarande bör enligt utskottets mening inte få förekomma. För att en ny ansökan om uppehållstillstånd skall tas upp till prövning krävs nya omständigheter som tidigare inte varit föremål för prövning i processen. Lagstiftningen bör därför ändras så att myndigheterna får möjlighet att ompröva skäl som redan bedömts. Utskottet anser vidare att i de fall en asylsökande, för att styrka att exempelvis psykisk sjukdom föreligger, lämnar in ett utlåtande från en specialistläkare så skall den förtroendeläkare som har att bedöma detta utlåtande ha motsvarande kompetens. NIPU-utredningen föreslår att Utlänningsnämnden skall läggas ned. Utskottet är positivt till detta och anser att så måste ske. Utlänningsnämnden har förlorat sin trovärdighet och processen i nämnden måste ersättas med ett domstolsförfarande. Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 29 bort ha följande lydelse:

29. beträffande *rättssäkerhet m.m.*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Sf632 yrkandena 4–6 och 8 i denna del samt med avslag på motion 1998/99:Sf603 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

22. Väntetider m.m. (mom. 30)

Kerstin-Maria Stalin (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som i avsnittet Rättssäkerhet och handläggning börjar med "NIPU föreslår" och slutar med "yrkande 4" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening förekommer alltför långa väntetider i asylprocessen. Utskottet anser att åtgärder måste vidtas för att förkorta dessa tider inte minst för att öka de sökandes rättstrygghet. Det bör därför införas en viss

längsta tid, exempelvis två år, inom vilken beslut om uppehållstillstånd måste fattas. För barnfamiljer bör dock denna längsta tid vara 18 månader. Ett sådant förfarande skulle också avlasta Utlänningsnämnden så att denna eller eventuell annan överklagningsinstans får bättre utrymme och mer tid för de mer svårutredda målen. Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 30 bort ha följande lydelse:

30. beträffande *väntetider m.m.*

att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Sf626 yrkandena 1 och 3 samt 1998/99:Sf635 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

23. Barnkonventionen (mom. 33)

Kerstin-Maria Stalin (mp) och Barbro Westerholm (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som i avsnittet Barnkonventionen börjar med "För närvarande" och slutar med "riksdagens sida" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser inte att den i utlänningslagen införda portalbestämmelsen om att barnets hälsa, utveckling och bästa i övrigt skall beaktas är tillräcklig, eftersom formuleringarna är till intet förpliktande. I stället bör barnkonventionens väsentliga skrivningar införlivas i den svenska utlänningslagstiftningen på samma sätt som flyktingkonventionens definition av flyktingskapet nästan ordagrant överförs till lagen. Detta bör ske i de olika bestämmelser i lagen som kan vara relevanta för barns särskilda förhållanden. I förarbetena skall det tydligt framgå att de skrivningar som rör barn är tagna från barnkonventionen. Det anförda bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 33 bort ha följande lydelse:

33. beträffande *barnkonventionen*

att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Sf620 yrkande 3 och 1998/99:Sf632 yrkande 7 och med anledning av motion 1998/99:Sf631 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

24. Familjesplittring (mom. 34)

Ulla Hoffmann (v), Rose-Marie Frebran (kd), Kerstin-Maria Stalin (mp), Birgitta Carlsson (c), Kenneth Lantz (kd) och Kalle Larsson (v) anser

dels att den del av utskottets yttrande som i avsnittet Barn och verkställighet börjar med "Med anledning" och slutar med "yrkande 5" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning är det oacceptabelt att familjer splittras vid avvisningar eller utvisningar. För att förhindra att så sker föreslår utskottet att en verkställighet skall inhiberas om det finns risk för familjesplittring såvida inte synnerliga skäl talat mot en inhibition. Dessutom bör ett förbud

mot tvångssplittring införs i lagstiftningen. Regeringen bör återkomma med förslag härom.

1998/99:SfU5

dels att utskottets hemställan under 34 bort ha följande lydelse:

34. beträffande *familjesplittring*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Sf623 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

25. Gömda barn (mom. 35)

Kerstin-Maria Stalin (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som i avsnittet Gömda barn börjar med "Många av" och slutar med "yrkande 24" bort ha följande lydelse:

Regeringen gav i maj 1998 Socialstyrelsen och Invandrarverket i uppdrag att kartlägga hur många barn som hålls gömda för att undgå verkställighet av avvisnings- eller utvisningsbeslut, m.m. I uppdraget ingår bl.a. att studera vad som orsakar att barn göms samt om de nuvarande åtgärderna för att motverka att barn hålls gömda kan anses vara tillräckliga. Vidare skall de fysiska och psykiska konsekvenserna av att barn hålls gömda analyseras. Utskottet ser positivt på denna kartläggning. Utskottet anser dock att regeringen härefter bör vidta lämpliga åtgärder för att komma till rätta med den svåra situation som de gömda flyktingbarnen befinner sig i. Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 35 bort ha följande lydelse:

35. beträffande *gömda barn*
att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Sf635 yrkande 24 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

26. Asylsökande barn och skolundervisning (mom. 36)

Ulla Hoffmann och Kalle Larsson (båda v) anser

dels att den del av utskottets yttrande som i avsnittet Asylsökande barn och skolundervisning börjar med "Utskottet anser" och slutar med "till känna" bort ha följande lydelse:

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att det bör företas en kartläggning av flyktingbarns skolgång och undervisning. Denna kartläggning bör omfatta såväl barn i grundskola som ungdomar i gymnasieutbildning. I kartläggningen bör ingå bl.a. i vilken omfattning utbildning utnyttjas, de resursbehov som behövs för att de asylsökande barnen och ungdomarna skall få möjlighet till undervisning på samma villkor som svenska barn samt kostnaderna härför. En analys av eventuella orsaker till att den till buds stående utbildningen inte utnyttjas bör också företas. Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 36 bort ha följande lydelse:

36. beträffande *asylsökande barn och skolundervisning*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Sf612 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till kännas vad utskottet anfört,

1998/99:SfU5

27. LVU-vård (mom. 37)

Ulla Hoffmann (v), Rose-Marie Frebran (kd), Kenneth Lantz (kd) och Kalle Larsson (v) anser

dels att den del av utskottets yttrande som i avsnittet Omhändertagande enligt LVU börjar med ”Med anledning” och slutar med ”yrkande 9” bort ha följande lydelse:

Hänsynen till barnets bästa kräver enligt utskottets mening att ett omhändertagande enligt LVU måste ges företräde framför utlänningslagens bestämmelser om avvisning och utvisning. Detta innebär i praktiken att socialnämndens medgivande kommer att krävas innan avvisning eller utvisning av ett barn kan ske. Utlänningslagens företräde framför annan lagstiftning får också andra inte acceptabla konsekvenser. Den som överlämnas till rättspsykiatrisk vård och får ett beslut om utvisning kan utvisas så snart som han eller hon anses transportabel, oavsett om vederbörande är så svårt sjuk att han eller hon inte kan kommunicera, hör röster etc. Det är enligt utskottets mening inte förenligt med humanitetens principer att utvisa en människa i det skicket för att värna om statsfinanserna. Även ett beslut om rättspsykiatrisk vård måste ta över utlänningslagens bestämmelser om avlägsnande. Vad utskottet anfört om förhållandet mellan utlänningslagen och annan lagstiftning som rör enskilda bör riksdagen som sin mening ge regeringen till kännas.

dels att utskottets hemställan under 37 bort ha följande lydelse:

37. beträffande LVU-vård

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Sf1 yrkande 10 och med anledning av motion 1998/99:Sf620 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till kännas vad utskottet anfört,

28. LVU-vård (mom. 37)

Kerstin-Maria Stalin (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som i avsnittet Omhändertagande enligt LVU börjar med ”Med anledning” och slutar med ”yrkande 9” bort ha följande lydelse:

Hänsynen till barnets bästa kräver enligt utskottets mening att ett omhändertagande enligt LVU måste ges företräde framför utlänningslagens bestämmelser om avvisning och utvisning. Detta innebär i praktiken att socialnämndens medgivande kommer att krävas innan avvisning eller utvisning av ett barn kan ske. Utskottet anser därför att utlänningslagen bör ändras så att detta uttryckligen anges i lagen. Det anförda bör ges regeringen till kännas.

dels att utskottets hemställan under 37 bort ha följande lydelse:

37. beträffande LVU-vård

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Sf620 yrkande 9 och med anledning av motion 1998/99:Sf1 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

1998/99:SfU5

Särskilda yttranden

1. Anteckning i resedokument (mom. 22)

Ulla Hoffmann och Kalle Larsson (båda v) anför:

Vänsterpartiet anser att en anteckning i ett resedokument eller ett främlingspass om att identiteten inte är styrkt innebär att dokumenten i det närmaste blir oanvändbara. I betraktande av de ingripande negativa konsekvenser detta kan få för den enskilde och även hans eller hennes släktingar anser Vänsterpartiet att möjligheten att göra sådana anteckningar bör slopas.

2. Förbud mot verkställighet (mom. 26)

Ulla Hoffmann (v), Rose-Marie Frebran (kd), Kenneth Lantz (kd) och Kalle Larsson (v) anför:

Enligt vår mening är Iran en riskfylld plats för dem som flytt därifrån på grund av religiösa eller politiska skäl. Att avvisa eller utvisa personer till Iran som flytt därifrån av nämnda skäl innebär enligt vår uppfattning en betydande risk för att dessa vid återkomsten kommer att vara i fara att straffas med döden eller med kroppsstraff eller att utsättas för tortyr eller annan omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Att avvisa eller utvisa personer till Iran som flytt därifrån av politiska eller religiösa skäl bör därför inte få ske.

3. Transportöransvar (mom. 32)

Margit Gennser, Ulf Kristersson, Gustaf von Essen och Göran Lindblad (alla m) anför:

Enligt nuvarande regler kan transportörer under vissa omständigheter bli ersättningskyldiga till staten. Vi anser att det dessutom bör finnas möjligheter att böteslägga transportörer som fraktar resenärer med otillräckliga identitetshandlingar. När Sverige inträder fullt ut i Schengensamarbetet, vilket beräknas ske år 2000, kommer detta enligt vår uppfattning att innebära ett åtagande för Sverige att införa böter i dessa fall.

4. Transportöransvar (mom. 32)

Ulla Hoffmann och Kalle Larsson (båda v) anför:

Vänsterpartiet anser att när Schengensamarbetet för Sveriges del skall börja tillämpas fullt ut, vilket beräknas ske år 2000, skall Sverige ha sådana garantier från övriga Schengenstater att Sverige kan behålla gällande regler för

transportöransvar utan några förändringar. Sverige bör vidare verka för att de svenska reglerna för transportöransvar vinner gehör i flera Schengenstater. 1998/99:SfU5

Sammanfattning.....	1
Skrivelse 1998/99:9	2
Motionerna	2
Motion väckt med anledning av skrivelsen.....	2
Motioner väckta under allmänna motionstiden 1998	3
Utskottet	7
Inledning.....	7
Det migrations- och flyktingpolitiska arbetet.....	8
Flyktingdefinitioner.....	8
Sveriges roll i det internationella migrations- och flyktingarbetet	9
Migrationspolitiken i EU-samarbetet	9
Motioner.....	11
Utskottets bedömning.....	13
Den svenska utlänningslagstiftningen.....	14
Inledning	14
Skyddsbehövande.....	15
Uppehållstillstånd för anhöriga m.m.	19
Uppskjuten invandringssprövning	22
Kostnaderna för asylpolitiken	24
Arbetsstillstånd m.m.	25
Tidsbegränsade uppehållstillstånd.....	26
Återkallelse av uppehållstillstånd.....	27
Visering.....	27
Resedokument.....	29
Avvisning och utvisning.....	30
Utvisning på grund av brott.....	32
Rättssäkerhet och handläggning	34
Organiserad illegal invandring	37
Transportörer.....	38
Barn	39
Barnkonventionen	39
Barn och verkställighet.....	40
Gömda barn	41
Asylsökande barn och skolundervisning	42
Omhändertagande enligt LVU	44
Hemställen	45
Reservationer	48
1. Migrationspolitikens inriktning (mom. 1).....	48
2. EU och flyktingpolitiken (mom. 3).....	48
3. EU och flyktingpolitiken (mom. 3).....	49
4. En europeisk flyktingkonvention m.m. (mom. 4)	50
5. De facto-flykting m.m. (mom. 6).....	50
6. Tillämpning av flyktingbegreppet (mom. 7)	50
7. Förföljelse på grund av kön eller homosexualitet (mom. 8).....	51

8. Första asylland (mom. 9)	52
9. Inre flyktalternativ (mom. 10).....	52
10. Mänskliga rättigheter (mom. 11).....	53
11. Krav på försörjning (mom. 13)	53
12. Ansökan om uppehållstillstånd efter inresa (mom. 14).....	54
13. Uppskjuten invandringsprövning (mom. 15)	54
14. Arbetstillstånd (mom. 17)	54
15. Tidsbegränsade uppehållstillstånd (mom. 19).....	55
16. Återkallelse av uppehållstillstånd (mom. 20).....	55
17. Upphållstillstånd och handläggningstider (mom. 24).....	56
18. Preskription av avvisnings- och utvisningsbeslut (mom. 25).....	56
19. Utvisning på grund av brott (mom. 27).....	57
20. Sekretess (mom. 28).....	57
21. Rättssäkerhet m.m. (mom. 29)	58
22. Väntetider m.m. (mom. 30).....	58
23. Barnkonventionen (mom. 33)	59
24. Familjesplittring (mom. 34)	59
25. Gömda barn (mom. 35).....	60
26. Asylsökande barn och skolundervisning (mom. 36)	60
27. LVU-vård (mom. 37)	61
28. LVU-vård (mom. 37)	61
Särskilda yttranden	62
1. Anteckning i resedokument (mom. 22).....	62
2. Förbud mot verkställighet (mom. 26)	62
3. Transportöransvar (mom. 32)	62
4. Transportöransvar (mom. 32)	62